

ISPRAVE BOSANSKO-HUMSKIH SREDNJOVJEKOVNIH VLADARA ŠIBENIKU

Milko BRKOVIĆ
Zavod za povijesne znanosti HAZU u Zadru

UDK 949.75:930.22 Šibenik
Izvorni znanstveni rad

Primljeno: 25. XII. 2007.

Smrću ugarsko-hrvatskog kralja Ludovika I. Velikog (1342.-1382.) na ugarskom dvoru nastupa razdoblje slabih vladara popraćeno dvorskim svađama. Takvo su stanje iskoristili bosanski vladari, u prvom redu kralj Tvrtko I. (1353.-1377.-1391.), da bi se što više osamostalili u Bosni i što više prigrabili teritorija Hrvatskog Kraljevstva pod ugarsko-hrvatskom krunom. U takvim su okolnostima svi dalmatinsko-hrvatski gradovi, osim Zadra, zbog velikoga mletačkog utjecaja, potpali pod bosansku vlast devedesetih godina četrnaestog stoljeća. Među njima je bio i grad Šibenik, kojem su bosansko-humski vladari izdali nekoliko isprava o kojima govori ovaj rad. Riječ je o ispravama u užem smilu riječi.

Ključne riječi: *Šibenik, bosansko-humski vladari, isprave.*

I. REGESTA, TEKSTOVI I PRIJEVODI DONESENIH ISPRAVA

I. Povelja kralja Tvrtka I. iz godine 1390. (11. VI.) kojom Šibenčanima potvrđuje sve stare povlastice, slobode, milosti, statute, reformacije i običaje što su im ih podijelili ugarsko-hrvatski vladari, posebice kralj Ludovik I. Veliki.¹

¹ Magyar Országos Levéltár (Archivium generale Hungaricum) Budapest, Diplomatai levéltár (Acta antemochachiana, A. Mőhác előtti győjtemény) – 50050. Original na pergameni oštećen, ali je tekst prepisan u: *Diplomatar Sibenicense*, str. 11-13, Arhiv Hrvatske u Zagrebu (korišten 1983. godine). Povelju su objavili: Georgius FEJÉR, *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis*, X, 1, Budaë, 1843., str. 615; Ivan KUKULJEVIĆ-SAKCINSKI, *Jura regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*, vol. II, Zagreb, 1861., str. 493-495 (prema: Ivan LUCIUS, *Memorie istoriche di Tragurio ora detto Traù, Venetia*, M. DC. LXXXIV, str. 512); Tadija SMIČIKLAS, *Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*, XVII, Zagreb, 1981., str. 297-299; *Šibenik. Spomen zbornik*, Šibenik, 1976., tabela a, br. 14 (fotokopija), *Šibenski diplomatar. Zbornik šibenskih isprava*, str. 33-36 (za tisak priredili Josip BARBARIĆ i Josip KOLANOVIĆ). Kukuljević (u *Jura regni...*), *Šibenski zbornik* i *Smičiklasov Codex* navode da se original te povelje čuva u mađarskom državnom arhivu u Budimpešti u zbirci Nikole Jankovića i da je pisan na papiru. Međutim, to nije papir nego fini pergament.

Nos Stephanus Tuertcho dei gratia Rascie, Bossne Meritimeque etc. rex, omnibus Christi fidelibus tam presentibus quam futuris presentium notitiam habitaturis salutem in omnium saluatorem. Preheminens regalis sublimatas diuini iuris et humane legis auctoritatibus autenticata de regimine principum eiacentibus non solum de ordine status regni, verum etiam ex dispositione ciuitatum preponens uniuersum exitum reipublice debet disponere et etiam prouidere, bone rei dare consultum publiceque utilitate dare subsidium, magne uirtuti nomen in eternum exortiri. Verum si laudabile sit antiquas bonas consuetudines et municipales leges conseruare, equa laude priora usitata noua debent iurisdictioni roborari ut fruentibus bonis legibus consuetudinibusque approbatis ciuitates et regna ualeant feliciter augere. Ad uniuersorum notitiam harum serie uolumus peruenire, quod viri nobiles et prudentes ser Doymus Zuratich ser Iohannes Naplauich, ambaxiatores et syndici communis ciuitatis Sibenici, ad nostram maiestatem transmissi attentius nos rogantes, ut omnia priuilegia, libertates et gratias eorum olim ab illustrissimis regibus Hungarie collatis, presertim felicitis recordationis D. Lodouici regis prefati regni Hungarie, fratris nostri dilecti pro eisdem eorumque heredibus nostro priuilegio dignemur confirmare eosque permittere uti gratiis, libertatibus, statutis, reformationibus et consuetudinibus ipsorum sicuti tempore prefati D. Lodouici regis usi fuerunt. Nos igitur considerantes utilitatem, profectum et statum bonum totius regni ex bono regimine, pro quo deo auxiliante continue laboramus, prosequi et nancisci fidelitatibus predictorum ciuium nostrorum Sibenicensium recensitis, ut ipsi de uirtute boni presidentis in pacis pulchritudine uigeant et tranquillitate quiescant ac in facultatibus abunde gratulentur volentes, ut ea, que circa libertates eorum ab antiquis temporibus in fauoribus et prerogatiuis ipsius ciuitatis fuerunt obseruata, sic sub umbra nostre dominationis protectionisque libere obseruentur, ut ipsa ciuitas nostra regalibus munitioibus exaltata in dictis priuilegiis et gratiis confirmetur, propositis petitionibus ipsorum sindicorum et ambaxiatorum ac ciuium predictorum ex parte totius comunitatis iam dicte ciuitatis plenum mandatum habentium fauorabiliter exauditur omnia et singula priuilegia, libertates et gratias certasque litteras in fauorem dicte ciuitatis, statuta, reformationes et consuetudines ipsius ciuitatis Sibenici per ipsorum regem olim Hungarie datas, presertim per inclitum principem D. regem Lodouicum, fratrem nostrum dilectum, mediante iuramento, manutactis corporaliter sacrosanctis euangeliis acceptamus, ratificamus et approbamus de baronum nostrorum consilio prematuro regia auctoritate pro eisdem fidelibus nostris ciuibus ciuitatis Sibenici, ipsis eorumque heredibus, successoribus et posteritatibus uniuersis perpetue confirmamus, ratificamus et approbamus inuiolabiliterque promittimus, camaram uero salis et trigesime pro nostra maiestate reseruantes, nullum aliud dacium ipsis inferentes. Et quod sal nostre camara in ciuitate Sibenici debeat eo pretio, quod uenditur in aliis nostris camaris Dalmatie, volentes etiam omnes gratiam per maiestatem nostram ipsis collatam nullomodo infringere, sed perpetuo firmam et ratam habere et tenere, promittentes eisdem fidelibus Sibenicensibus nostro mediante iuramento tenere eos in pace bona et quieta, ipsos et ciuitatem Sibenici tutam et tutos facere, defendere tuereque viriliter et potenter iuxta nostram possibilitatem contra omnes homines volentes ipsos oprimere. Et hoc ideo quia dicti syndici vice et nomine comunis Sibenici, ut de eius syndicatu constat magistri Zilii quondam Gulielmi de Albanis de Regio, publici imperiali auctoritate notarii, nunc uero iurati cancellarii comunis Sibenici, iurauerunt corporaliter deosculando lignum

viuifce dominici c.(rucis) nobis et nostris heredibus et successoribus de nostro corpore legitime procreatis omagium fidelitatis obseruare recognoscentes nos pro ipsorum domino naturali nullumque alium dominum recipere nec habere perpetuis temporibus preter nos et nostros heredes et successores, ut preferentur, submittentes se ipsorumque filios, successores et posteros totamque ciuitatem cum omni populo ipsius ciuitatis et toto eius districtu sub domino, tuicione et protectione nostre maiestatis perpetuis temporibus, ut constat per ipsorum duo priuilegia unius tenoris confecta, alterum idioma literali alterum vero idoma Sclauico, cum autentico sigillo ipsorum pendenti communis consueto. Nos uero tenebimur eos conseruare et tenere in suprascriptis libertatibus, promittentes etiam prefatis fidelibus communitati Sibenici, quod numquam ponemus nec ponere faciemus d(a?)uanam seu tributum recipere circa uel ante portas predictae ciuitatis Sibenici. Insuper addimus, largimur et donamus ad territorium seu districtum predictorum fidelium nostrorum Sibenicensium medietate ville dicte Helmlani que medietas, ut dicitur, semper fuit domini cum omnibus atinenciis, que ad prefatam medietatem pertinent. In quorum omnium et rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes concessimus et litteras priuilegiales nostra pendenti et autentici sigilli nostri duplicis munimine roboratas. Datum in aula nostra regali Soteslie per manus Thome de Lusach, aule nostre vicecancellarii dilecti et fidelis, presentibus magnificis et egregiis uiris dominis comite Dabissa, comite Stypoye Heruatinich, comite Paulo Radinouich, Triphone de Cataro auale nostre prothouestiario, Vlatchone uoivoda de Vsora, comite Priboye Masnouich, supano Bilyaco Sancouich et Sladichio Masnouich nostro pincerna, nostris fidelibus dilectis, sub anno domini millesimo tricentesimo nonagesimo, indictione XIII. Die XI mensis iunii.

Prijevod:

Mi Stjepan Tvrtko, Božjom milošću, kralj Raške, Bosne i Primorja te ostalog, svim vjernima u Kristu, kako sadašnjim tako i budućim, svim Kristovim vjernicima, koji će vidjeti ovu ispravu, pozdrav u Spasitelju svih. Kraljevsko je dostojanstvo uzvišeno iznad drugih na temelju božanskog prava i prema istinskim poznavateljima ljudskog zakonodavstva o vladarskom upravljanju, kralj treba ne samo održavati red u kraljevstvu nego, prema položaju gradova, treba brinuti za opći napredak države, promicati blagostanje i potpomagati javnu korist; time će s pravom steći vrlo slavno ime. Ako je zaista hvalevrijedno čuvati dobre stare običaje i gradske zakone, jednako je pohvalno ono što se ranije upotrebljavalo ojačati novim jamstvom, da bi gradovi i kraljevstva, služeći se dobrim zakonima i odobrenim običajima, mogli sretno napredovati. Ovom ispravom ozbiljno želimo svima obznaniti da su nas, plemeniti i odvažni gospodin Dujam Kuratić i gospodin Ivan Naplavić, poslanici i zastupnici općine grada Šibenika, poslani k našem veličanstvu, lijepo zamolili da se udostojimo njima i njihovim nasljednicima našom poveljom potvrditi i sve povlastice, slobostine i olakšice koje su im nekoć dali prejasni ugarski kraljevi, a osobito naš ljubljani brat sretne uspomene gospodin Ludovik, kralj spomenutog Ugarskog Kraljevstva, da im dopustimo služiti se svojim olakšicama, slobostinama, statutima, odredbama i običajima, kao što su se služili u vrijeme spomenutog gospodina kralja Ludovika. Mi stoga imajući na umu korist i potpuno blagostanje čitavog našeg kraljevstva, koje niče od dobra upravljanja, oko kojeg se, s Božjom

pomoću, trajno trudimo, pa smo se tako osvrnuli na vjernost spomenutih naših šibenskih građana da bi, dakle, oni mogli uživati u lijepom miru i spokojstvu kao plodu dobra upravitelja i obilno se služiti svojim ovlaštenjima, hoćemo da se ono što se, s obzirom na slobostine, olakšice i prednosti njihova grada od drevnih vremena opsluživalo, i dalje tako slobodno opslužuje pod okriljem i zaštitom našeg gospodstva. Uslišali smo blagonaklono molbe svih zastupnika i poslanika te spomenutih građana, opunomoćenih od strane čitave komune već navedenog grada Šibenika, pa hoćemo da se taj naš grad, uzdignut kraljevskom zaštitom, potvrdi u rečenim povlasticama i olakšicama. Prihvaćamo i, dodirnuvši Sveta evanđelja, zakletvom potvrđujemo i odobravamo, u cjelini i pojedinačno, povlastice, slobostine i olakšice i druge isprave, izdane u prilog spomenutog grada, statute, nove odredbe i običaje toga šibenskog grada, izdate od pobožnih ugarskih kraljeva, napose od našeg ljubljenog brata slavnog kralja Ludovika. Po savjetu naših velmoža i našom razboritom kraljevskom vlašću mi ovo trajno potvrđujemo, priznajemo i odobravamo te obećavamo bez povrede opsluživati našim vjernim građanima grada Šibenika, njihovim baštinicima, nasljednicima i svim njihovim potomcima. Komoru soli i tridesetinu zadržavamo za naše veličanstvo a ne namećemo im nikakvu drugu dažbinu osim onoga što je bilo uobičajeno (u doba spomenutog kralja Ludovika). Također određujemo da se sol naše komore u gradu Šibeniku treba prodavati po onoj cijeni po kojoj se prodaje u drugim našim komorama u Dalmaciji. Hoćemo da se nijedna milost koju im je naše veličanstvo udijelilo ni na kakav način ne krši nego da uvijek bude čvrsta i na snazi. Pod zakletvom obećavamo istim našim vjernim Šibenčanima da ćemo ih održavati u miru, dobru i spokojju a njihov grad Šibenik i njih same u sigurnosti; obećavamo, prema našoj mogućnosti, braniti ih i muževno i moćno štititi protiv svih ljudi koji ih žele podjarmiti. Ovo činimo zato jer su se spomenuti zastupnici, ispred općine (komune) Šibenika i u njezino ime, tjelesno zakleli, ljubeći drvo Gospodnjega križa, da će nama i našim baštinicima, zakonito rođenim od našeg tijela, odavati počast i biti vjerni, da će nas priznavati za svog naravnog gospodara i da neće prihvatiti niti ikad imati ijedna drugog gospodara osim nas i naših baštinika i nasljednika, kao što je gore rečeno. Oni podlažu sebe i svoje sinove, svoje nasljednike i potomke i čitav grad, sa svim pukom toga grada i čitava njegova distrikta, pod vlast, zaštitu i obranu našeg veličanstva za vječna vremena. Da navedeni zastupnici zastupaju tu općinu (komunu), utvrđeno je svjedočanstvom javnog carskog bilježnika magistra Čilija pokojnog Gulielma iz Albanije iz Regia (talijanske pokrajine), a sada zaprisegnutog kancelara šibenske općine (komune). Tako je to očito iz dviju njihovih isprava istog sadržaja, od kojih je jedna na književnom (latinskom) jeziku, a druga na hrvatskom (slavenskom) jeziku, s visećim pravim, uobičajenim, pečatom te općine (komune). Mi smo dužni čuvati ih i održati u našim gore opisanim slobostinama i obećanjima danim našoj gore spomenutoj vjernoj Šibenskoj općini, da joj nećemo postavljati carine niti uzimati porez u okolici i ulasku u grad Šibenik. K tomu pridodajemo, poklanjamo i dajemo na južnoj strani teritorija ili distrikta navedenim našim vjernim Šibenčanima rečeno(?) selo Helmlane (Zemljane?), koje je, kako se kaže, na jugu, da bude zauvijek njihov posjed sa svim pripadnostima koje pripadaju rečenim južnim granicama. Na spomen svega toga i na trajnu čvrstoću te stvari izdali smo ove naše darovnice i isprave s povlasticama, koje smo potkrijepili i zaštitili našim autentičnim dvostranim visećim pečatom. Dano u našem kraljevskom dvoru u Sutjesci rukom Tome iz Lušca, našeg dragog i vjernog potkancelara

našeg dvora u nazočnosti velmožnih i uglednih muževa, gospode kneza Dabiše, kneza Stipoja Hervanića (Hrvatinića), kneza Pavla Radinovića, Tripuna iz Kotora, protovestijara našeg dvora, Vlatka, usorskog vojvode, kneza Priboja Masnovića, župana Biljaka Sankovića i Sladića Masnovića, našeg vinotoče, naših vjernih i slavni, godine Gospodnje tisuću trista devedesete, indikcije trinaeste, dana XI., mjeseca lipnja.²

II. Povelja velikog vojvode Hrvoja Vukčića Hrvatinića iz god. 1402. (13. V.), kojom na molbu šibenskih izaslanika potvrđuje slobode i povlastice što su ih Šibenčanima podijelili ugarski vladari, osobito kralj Ludovik I. Veliki, s time da Šibenčani zauzvrat u svom gradu istaknu zastave kralja Ladislava Napuljskog i polože prisegu vjernosti.³

Nos Hervoje regnorum Rassie et Bosne supremus voivoda ac in partibus Dalmatie et Croatia serenissimi principis et d(omini) nostri naturalis, d(omini) Ladislau dei gratia Hungarie, Dalmatie, Croatiae, Ierusalem, Scicilie (Sicilie) etc. incliti regis vicarius generalis, vniuersis et singulis quibus expedit memorie comandantes significamus, quod cum vniuersi nobiles, ciues et communitas ciuitati Sibenicensis per nobiles viros Iohannem Tailich, Stephanum Maphei et Iohanem Missich, ciues eiusdem ciuitatis, ambaxiatores et nuntios speciales ipsorum, habita conversione et inclinatione ad ipsum dominum nostrum naturalem, d(ominum) Ladislauum regem memoratum, libertates, iura, gratias, donationes et consuetudines antiquitus et de moderno sibi ipsis dare postulassent, ac pro hiis et ceteris gratiis inferius declarandis prefati d(omini) nostri regis vexilla imponere eorum ciuitati, et omagium, iuramentum fidelitatis obseruandum assumpsissent. Nos itaque iustis petitionibus eorum in persona prefati d(omini) nostri regis annuentes, primo et principaliter iuramus una cum domina nostra conthorali ac nobilibus, proceribus, seruientibus nobis vniuersis, ipsos eius Sibenicensis in eorum iuribus, libertatibus, gratiis, donationibus et consuetudinibus manutenere et conseruare, quibus ex nunc confirmamus, approbamus et uires plenissimas et firmas. De cetero in perpetuum uolumus et obseruari mandamus harum serie omnes et singulas libertates, priuilegia quelibet, gratiarum prerogatiuas et munitates (immunitates) universas dicte comunitati et hominibus ciuitatis Sibenici predictae concessas olim per excelentissimos reges Hungarie, presertim per illustrissimum principem et dominum d(ominum) regem Ludovicum felicis memorie et in suo priuilegio contentas, specificatas et

² Ispravu preveo dr. sc. Milko BRKOVIĆ.

³ Magyar Országos Levéltár (Archivium generale Hungaricum) Budapest, *Diplomatikai levéltár (Acta antemochachiana, A. Mőhác előtti gyűjtemény)* – 50054, original. Prijepisi ove isprave nalaze se potvrđnicama Ninskog kaptola od 20. rujna 1403., zatim Šibenskog kaptola od 15. listopada 1406. i Kninskog kaptola od 18. listopada 1406., koji se također čuvaju u Magyar Országos Levéltár (Archivium generale Hungaricum) Budapest, *Diplomatikai levéltár (Acta antemochachiana, A. Mőhác előtti gyűjtemény)* – 50064, 50071, 50072. Ti su prijepisi dosta loše načinjeni jer ispuštaju pojedine dijelove isprave; *Diplomatar Sibenicense*, str. 16', 17', Arhiv Hrvatske u Zagrebu (korišten 1983. godine). Povelju je objavio Ferdo ŠIŠIĆ, Nekoliko isprava iz početka XV stoljeća, *Starine JAZU*, XXXIX, Zagreb, 1938., str. 185-188. On također navodi da se original čuva u arhivu mađarskog narodnog muzeja – Temeljna zbirka i da se vide tragovi gdje je visio pečat; *Šibenski diplomatar. Zbornik šibenskih isprava*, str. 47-50 (za tisak priredili Josip BARBARIĆ i Josip KOLANOVIĆ).

descriptas decimo septimo Kalendas Ianuarii anno domini MCCC^m LVIII: regni autem sui anno sextodecimo, munito uno suo sigillo regali duplici in cera alba, cum cordula sericis rubei et albi coloris, et prout in eisdem continentur. Et etiam ipsi ciuitati Sibenici omnes et singulas tenutas, possessiones, bona et quecumque iura, tam per mare quam per terram, que et quas ad presens tempus possiderunt habuerunt, et tenuerunt quomodo cumque et qualitercumque afirmamus, damus, ratificamus, et approbamus perpetuo possidendas ac possidenda, ac omnia cetera qualitercumque per eos aquisita etiam presentibus approbamus et afirmamus. Et in persona memorati domini nostri regis Ladislai eisdem Sibenicensibus tanquam eorum propriam hereditatem, molendina in flumine Karka, Slap vocata, situata in Otocac et in terra firma, ex parte ville Collevrata, restituimus et reassignamus, et tanquam eorum rem propriam damus conferimus perpetuo posidenda et habenda. Item castrum ad presens conditum in territorio seu in districtu Sibenici quod apparet, permitimus amodo et ex nunc abolire, destruere et totaliter subuertere in terram, nec illus amplius uel aliquod aliud ibi nec alibi reedificare uel edificare. Item quod Holaci d(omini) nostri regis Ladislai cuiusuis(?) conditionis, et presertim regis Bosne, etiam nostri Holaci, et comitis Iohannis comitis Cetine, presentes uel futuri non possint habere neque pascua optinere in territorio et districtu Sibenici ullo tempore sub pena ducatorum ducentorum auri, aplicandorum centum domino Holacorum et centum communitati Sibenicensium pro quibuslibet Holacis totiens soluenda, quotiens contrauerint uel ipsos contigerit contrauenire in premissis. Item damus auctoritate prefati d(omini) nostri regis ipsi communitati Sibenicensium et eorum iudicio submittimus villas Drinouglane, Prisap, et Culisichi sic vocata prope flumen Karka adiacentes, cum omnibus et singulis ipsarum villarum iuribus et pertinentiis seu adiacentiis, iure proprio in perpetuum, et ipsas villas districtui dicte ciuitatis Sibenici adiungimus et opponimus, et pro adiunctis et appositis mediante presentium testimonio esse volumus, saluo iure alieno. Item eadem auctoritate regia ipsi communitati Sibenici et suo districtui et comitatu, ac sub iudicio eorundem Sibenicensium adiungimus et pro adiunctis esse uolumus perpetualiter omnes et singulas possessiones, terras et bona queque cum suis iuribus et pertinentiis positas et existentes ac posita et existentia in Lucha incipiendo ab ecclesia sancte Marie de Rebac usque et ad metas ville Ciste et usque ad Guducha inclusive. Item eidem communitati Sibenicensium damus atque donamus iure hereditario et in perpetuum sexdecim sortes terrarum collacioni regie spectantium, positas et existentes ibi in Lucha infra predictas Possessiones in precedenti capitulo designatas per nosque districtui eorundem Sibenicensium adiunctas. Item gratiose omnes et singulos Homines et personas ciuitatis Sibenici et sui districtus ac ipsum commune absoluimus et totaliter liberamus ab omnibus et singulis penis si quas incurissent hactenus usque in presentem diem, quouis modo, occasione alicuius maleficii, iniuriarum, offensionum, excessum et delictorum per ipsos uel aliquem ipsorum dictorum factorum, comissorum et perpetratorum seu illatorum, tam contra regiam maiestatem uel eius subditos, officiales seu fideles, quam contra quocunque alios quomodocunque et qualitercunque hactenus usque in diem presentem factis et pro absolutis et libertatis pronuntiamus et habere uolumus, et quod nullus possit ipsos uel aliquem eorum petere et inquietare, molestare, turbare uel aggrauare deinceps occasionibus predictis uel aliqua occasione predictarum. Et ad hoc ut predicta omnia et singula in presenti priuilegio contenta et gratiose per nos concessa et firmata suum debitum

sorciantur effectum et ad maiorem corroborationem promittimus, quod serenissimus princeps d(ominus) noster naturalis, d(ominus) rex Ladislaus, confirmabit, approbabit et emologabit omnia et singula suprascripta et in presenti nostro priuilegio contenta et gratiose per nos concessa cum munitione et appensione suorum gratiosorum sigillorum regalium, ut est moris regie maiestatis, cum omnibus et singulis clausulis et capitulis necessariis et opportunis facientibus pro fortificatione et corroboratione omnium predictorum, quamuis in presentibus litteris de eis non faceret mentionem expressam. Et insuper promittimus presentium testimonio predictamque comunitatem Sibenici assecuramus, quod in nullo nec in aliquibus suprascriptis excedemus, sed omnia et singula supra et infra scripta perpetuo tempore firma et rata habebimus et non in aliquo contra ueniamus siue faciemus ullo modo sub vinculo iuramenti nostri supradicti, ipsosque Sibenicensis contra quoslibet deffendemus et iuuabimus per nos et per ipsum dominum nostrum regem, atque fauebimus totis nostris uiribus et posse. In quorum omnium fidem, corroborationem et testimonium ueritatis, presentes nostras priuilegiales litteras fieri iussimus et nostro sigillo pendenti communiti ac coroborari. Datum Cetine sub castro Fsign (Fsign?) die XIII mensis madii anno domini nostri Iesu Christi millesimo quadringentesimo secundo, decime indictionis.

Prijevod:

Mi Hrvoje, veliki vojvoda Kraljevina Raške i Bosne i generalni vikar Dalmacije i Hrvatske presvjetlog vladara i našeg naravnog gospodara gospodina Ladislava, milošću Božjom slavnog kralja Ugarske, Dalmacije, Hrvatske, Jeruzalema, Sicilije i veće, svima i pojedincima na koje se odnosi ova isprava obznanjujemo da smo sa svim plemićima, građanima i općinom grada Šibenika, preko plemenitih muževa (plemića) Ivana Tavilića, Stjepana Mafejja i Ivana Mišića, građana iste općine, imenovanih poslanika i glasnika istih (građana i općine), obrativši se i poklonivši se samom našem naravnom gospodaru, slavne uspomene gospodinu kralju Ladislavu, zatražili da im se potvrde stare i nove slobostine, prava, milosti, darivanja i običaji koje su dobili, te da su za ove i druge niže navedene milosti izvjesili zastave rečenog našeg kralja u njihovom gradu i prisegnuli na podaništvo i vjerno služenje (kralju Ladislavu). Mi stoga udovoljavajući njihovim pravednim zamolbama u ime spomenutog vladara našeg kralja, ponajprije i prije svega prisežemo, skupa s našom gospodom ženom i gospodom plemićima, svim našim podložnicima, njima (poslanicima) i (svim) njihovim Šibenčanima da ćemo poštivati i obdržavati njihova prava, slobode, milosti, darivanja i običaje, koje sada dajemo, odobravamo i najiskrenije potvrđujemo. Između ostalog hoćemo i ovom ispravom određujemo trajno poštivati (održavati) svima i pojedincima slobostine, bilo koje (sve) privilegije, povlaštene milosti (povlastice) i uopće sve povlastice rečene općine i ljudi grada Šibenika prethodno dobivene još od nekoć preuzvišenih kraljeva Ugarske, posebice (osobito) od poštovanog vladara i gospodara, sretne uspomene, gospodina kralja Ludovika, i zadovoljština njegovih privilegija, posebice navedenih i popisanih (prepisanih) u onoj od sedamnaesto siječanjskih Kalenda godine Gospodnje 1300. (i) 58. (uoči Zadarskog mira 12. II. 1358.): dakle, šesnaeste godine njegovog kraljevanja, koja je isprava ovjerena njegovim kraljevskim dvostranim pečatom od bijelog voska, s vrpcom crvene i bijele boje, kako se u toj ispravi navodi (nalazi). Također

istom gradu Šibeniku sve i pojedinačno što drži, posjeduje, dobra i prava, kako na moru tako i na kopnu, koja će i što će od danas imati i ubuduće držati na bilo koji i bilo kakav način, potvrđujemo, dajemo, odobravamo i potvrđujemo kao trajni posjed i posjedovanje, i sve ostalo što su na bilo koji način stekli također ispravom odobravamo i potvrđujemo. Također u ime dobrote našeg kralja Ladislava istim Šibenčanima kao i njihovim vlastitim baštinicima, dajemo mlinove na rijeci Krki, zvanoj Slap, smještene na Otočiću i na kopnu, dio sela Kolevrate (Konjevrate) prenamjenjujemo i ponovno vraćamo, i tako im ih ovom ispravom dajemo da ih trajno posjeduju i imaju. Isto tako utvrđujemo koja je nedavno sagrađena, kako je prosuđeno, na teritoriju i u distriktu Šibenika od sada gubimo na način da je se odričemo, rušimo i potpuno spravimo sa zemljištem koje ćemo predati nekom koji je neće tu obnoviti kao ni drugdje sagrađiti. Isto tako da ni pod kojim uvjetom vlasi gospodina našeg kralja Ladislava, a posebice kralja Bosne, također ni naši vlasi ni kneza Ivana, kneza Cetine, u sadašnjosti i budućnosti ne smiju ni u koje doba boraviti niti pasti stoku na teritoriju i distriktu Šibenika pod prijetnjom kazne u iznosu dvjesto zlatnih dukata, od kojih se stotinu plaća gospodaru vlaha, a stotinu Šibenskoj općini za bilo kojeg vlaha, kao i za onoga koji graniči i koji se suprotstavi prije spomenutom. Isto tako dajemo u ime spomenutog kralja našeg gospodara Šibenskoj općini i podvrgavamo njenoj upravi sela zvana Drinovljane (Drinovce), Prisap i Čulišće (Kulišće) na rijeci Krki da ih posjeduje sa svim i pojedinačnim pravima i granicama koje im pripadaju, da ih zakonito trajno posjeduju te distrikt istih sela podvrgavamo i zalažemo rečenom gradu Šibeniku i kao dodatak pridodajemo da se svjedočanstvo ispravom dano čuva i ne otuđuje. Istom kraljevskom ovlašću Šibenskoj općini i njenom distriktu i komitatu (kneštvu), kao i u vlast istim Šibenčanima, podvrgavamo i hoćemo da bude trajno (zauvijek) podloženo: svi i pojedinačni posjedi, zemlje i dobra (nekretnine i pokretnine) sa svim prijašnjim i sadašnjim pravima i granicama i stanjem u Luci, počevši od crkve svete Marije *de* Rebac pa sve do međa sela Ciste i uključivo sve do Guduče. Također istoj Šibenskoj općini dajemo i darujemo nasljedno pravo (nasljedstvo) i trajno šesnaest ždrijebova zemljišta koje su posjedovali u doba kraljeva (hrvatskih narodnih), koje se zemljište nalazi i prostire ondje u Luci ispod navedenih posjeda, što je naznačeno u prethodnom članku i dodali istom Šibenskom distriktu. Istom milošću sve i posebice pojedincima grada Šibenika i njihova distrikta i same općine opraštamo i oslobađamo ih od svih i pojedinačnih kazna koje su učinili iz nemara do sada i sve do ovoga dana, na bilo koji način, okrivljenje za kakva trovanja, huljenja, napade, izgrede i zločine koji su to sami po sebi ili po nekim drugim odredbama, pijanstva i izvršenja ili počinjeno, kako protiv kraljeva veličanstva ili njegovih podanika, službenika ili povjerenika, tako protiv bilo kojih drugih na bilo koji način i bilo kada dotle i sve do danas učinjenih obznanjujemo i hoćemo da im se oprost i da budu slobodni, da ne moraju sami ili preko nekoga drugoga moliti i ometati, dosađivati, smetati ili se tužiti i tako redom (uzastopce) za rečene krivnje ili ostale neprilike. Za sve ovo što je rečeno pojedinačno i skupno u ispravi sa zadovoljstvom i blagonaklonošću dopuštamo i potvrđujemo svojom dužnošću i srdačnim učinkom i sa sigurnošću (najvećim jamstvom) obećajemo da će to presvijetli vladar, naš naravni gospodar, gospodin kralj Ladislav potvrditi, odobriti i složiti se u svemu i u pojedinačnom što je gore napisano i u našoj ispravi sa zadovoljstvom i blagonaklonošću dopušteno i da će biti ovjereno njegovim cijnenim kraljevskim visećim pečatom, kako običava kraljevsko visočanstvo, sa svim i

pojedinačnim potrebnim odredbama i člancima i skladnostima učinjenima za potvrđivanje i osnaženje svega rečenog, što se o tome u sadašnjim pismima ne može izreći. Osim toga, obećajemo i svjedočanstvom navedene isprave jamčimo općini Šibenik, da ni u čemu i ni u jednoj gore navedenoj stvari nećemo odstupiti, nego sve i pojedinačno gore i dolje napisano za sva vremena čvrsto i trajno držati i ni na koji način i nikada se nećemo predomisli ili učiniti na ikoji način da prekršimo obvezu gore rečene naše prisege, i da ćemo Šibenčane mi osobno i u ime našeg gospodina kralja braniti i čuvati protiv bilo koga, štititi ih svim našim snagama i moćima. Za svu ovu vjernost, istinitost potvrde i svjedočanstva, zapovijedamo da se izda isprava koja će biti osnažena i potvrđena našim visećim pečatom. Dano u Cetini pod gradom Sinjem 13. mjeseca svibnja godine Gospoda našeg Isusa Krista tisuću četiristo druge, desete indikcije.⁴

III. Zajednička povelja velikog vojvode Hrvoja Vukčića Hrvatinića i šurjaka mu cetinskog kneza Ivana Nelipića iz god. 1402. (13. V.) kojom, također na molbu šibenskih izaslanika, potvrđuju Šibenčanima prava, slobode i običaje, osobito one iz vremena kralja Ludovika I. Velikog.⁵

Nos Heruoie regnorum Rascie et Bosine supremus veiuoda, nec non Ioannes inter cetera Cetine atque Clissie comes per serenissimum principem dominum et d(ominum) Ostojam, dei gratia illustrem principem predictorum Rascie et Bosne regem ad partes Dalmatie et Croatie pro reformandis certis negotiis deputati, memorie commendantes tenore presentium significamus quibus expedit uniuersis, quod cum uniuersi nobiles ciues et communitas ciuitatis Sibenicensis per nobiles viros ser Johannem Taulich, Stephanum Mafei et Joannem Misse ciues eiusdem ciuitatis, et nuntii ipsorum speciales, habita conuersione ad d(ominum) nostrum regem predictum libertates, jura et gratias, donationes et consuetudines a nobis antiquitus et moderno sibi ipsiis dare postulassent, hac pro iis et certis gratiis inferius declarandis prefati d(omini) nostri regis vexilla imponere eorum ciuitati et omagium et iuramentum fidelitatis obseruandum assumssissent, et quocunque nos uertererimus ad dominium(?) semper nos imittere et non deserere pollicuerunt. Nos itaque justis petitionibus eorundem in persona d(omini) nostri regis annuentes. Primo et principaliter juramus una cum dominabus conthoralibus nostris hac nobilibus proceribus seruientibus nostris ipsos ciues in eorum iuribus, libertatibus, gratiis, donationibus et consuetudinibus conseruare,

⁴ Preveo: Milko BRKOVIĆ.

⁵ Magyar Országos Levéltár (Archivium generale Hungaricum) Budapest, *Diplomatikai levéltár (Acta antemochachiana, A. Móhác előtti gyűjtemény)* – 50053, original; *Diplomatar Sibenicense*, str. 17^a-18^a, Arhiv Hrvatske u Zagrebu (korišten 1983. godine). Povelju su objavili: Šime LJUBIĆ, *Listine o odnošajih između Južnoga Slavenstva i Mletačke Republike*, IV, Zagreb, 1874., str. 461-463; Stojan NOVAKOVIĆ, *Zakonski spomenici srpskih država srednjega veka*, Beograd, 1912., str. 939-95 (u krnjem obliku: bez intitulacije, promulgacije, inskripcije, dijela naracije, dijela dispozicije, bez koroboracije i datacije); Ferdo ŠIŠIĆ, Nekoliko isprava iz početka XV stoljeća, *Starine JAZU*, XXXIX, Zagreb, 1938., str. 183-185 (Šišić u ovom radu navodi da je i ova isprava pisana na pergamentu s tragovima visećeg pečata i da se također nalazi u arhivu Mađarskog narodnog muzeja – Temeljna zbirka); *Šibenski diplomatar. Zbornik šibenskih isprava*, str. 50-53 (za tisak priredili Josip BARBARIĆ i Josip KOLANOVIĆ).

specialiter olim tempore serenissimi principis d(omini) Ludouici felicis recordacionis regis Hungarie, que priuilegia obtinuerunt grata et rata habebimus inconcusse, et omnia cetera qualitercunque acquisita presentibus approbamus, et ammodo in persona d(omini) nostri regis predicti, eiusdem de presenti tanquam eorum propriam hereditatem. Molendina in flumine Karka Slap uocata situata in Otozac et terra firma ex parte ville Coglieurata, restituimus et ressignauimus, tanquam eorum rem propriam damus et conferimus perpetuo possidenda et habenda. Item castrum ad presens in territorio seu in districtu Sibenicensi conditum, quod aparet, promittimus amodo et ex nunc ullus castrum abolire, destruere et totaliter subuere in terram, ita quod de cetero in dicto loco nec in aliis locis districtus Sibenicensis nullum castrum nec fortalitium nos, neque aliquis Bosnensium, nec ad nos pertinentium facere possint. Item quod Wlahi cuiusuis conditionis, presertim d(omini) nostri regis Bosne sic et nostri Wlahi presentes et futuri non possint desensum habere, neque pascua obtinere in territorio et districtu Sibenicensi que predictorum sub pena ducatorum ducentorum auri applicandorum, s(cilicet) centum d(omin)o Wlahorum, et centum comunitati Sibenicensi toties quoties cuoquunque contra fecerint in premissis. Item adiungimus et potestate predicti domini nostri regis villas Drinovgliane, Prisap, et Zulisichi uocatas, prope flumen Kerka adiacentes, cum omnibus suis iuribus et pertinentiis perpetue ipsi comunitati Sibenicensi ei ad districtum dedimus, et conferimus testimonio presentium mediantes, saluo iuro alieno. Item eadem auctoritate adiungimus et adicimus communitati et districtui Sibenicensis omne illud eorum emptitium et impignorantium, et qualitercunque possidentium in Lucha, incipiendo ab ecclesia Sancte Marie de Rebac usque ad Guduchia inclusiue, cum sexdecim sortibus terrarum intra dictas terras emptitias et impignorantias prefatorum Sibenicensium collationi regie dare spectantium, easdem possessiones emptitias et impignorantias comunitati et comitatu ac iudicio ipsius communitatis aplicamus ac dictas sexdecim sortes terre ipsi comunitati perpetue donationis titulo conferimus. Et insuper promittimus et presentium testimonio prefatam comunitatem Sibenicensis assicuramus, quod in ullo, nec in aliquibus suprascriptis excedemus contra ipsos Sibenicensis sed in omnibus prescriptis, et infrascriptis firmi et rati manebunt sub uinculo iuramenti nostri predicti, sed eosdem ciues Sibenicensis contra quoslibet defendemus et iuuabimus per dictum d(ominum) nostrum regem atque nostro fauebimus nostro toto posse. Et insuper has nostras donationes, gratias et libertates, modo premissis impensas per d(ominum) nostrum regem Ostoiam ac perinde litteras priuilegiales confirmare ac iuramento ipsius et baronum suorum, approbare, ratificare, et confirmare faciemus. In casu autem ubi serenissimus princeps d(ominus) Ladislaus res ad istas partes peruenerit, ipsius litteras iuramentales cum omnibus clausulis et donationibus qualitercunque supra scriptas confirmare et approbare faciemus. Nihilominus assumimus et promittimus, quod in casu quo nos et quod dominium conuersi fuerimus, uel quamcumque conuentionem cum aliquo principe facere intenderimus, tunc cum situ ipsorum Sibenicensium et cum reformatione status illorum, sicuti pro nobis sic et pro ipsis faciemus, presentium auctoritate cum nobis in spetie allata fuerint per litteras priuilegiales dicti d(omini) nostri regis, confirmare, et comprobare faciemus. In cuius rei testimonium presentes nostras litteras sub pendentibus nostris sigillis munimine concessimus roborata. Data in Cetina sub castro Fsing (Fsign?) die XIII mensis Madii anno domini millesimo CCCC° secundo.

Prijevod:

Mi Hrvoje, veliki vojvoda Kraljevstava Raške i Bosne, i Ivan, među ostalim knez Cetine i Klisa, upućeni od prejasnog vladara gospodina i gospodara Ostoje, kralja spomenute Raške i Bosne, u zemlje Dalmacije i Hrvatske da obavimo neke poslove. Predajući uspomeni sadržaj ove isprave, dajemo na znanje svima kojih se tiče, da su svi plemeniti građani i općina grada Šibenika preko plemenitih muževa Ivana Tavilića, Stjepana Mafeija i Ivana Miše, građana istoga grada, njegovih posebnih izaslanika, obrativši se gospodinu našem kralju, zatražili da im se potvrde slobostine, prava i milosti, darovanja i običaji koje smo im u prošlosti i u novije vrijeme dali, te su za ove i druge niže navedene milosti pristali da u svom gradu izvjesu zastave našeg gospodina kralja i da poštuju podaničke obveze i zakletvu vjernosti obećavši da će nas uvijek pratiti kamo god krenemo i da našu vlast neće ostaviti. Mi stoga udovoljavajući u ime gospodina našeg kralja njihovoj zamolbi ponajprije i prije svega zaklesmo se zajedno s našim gospođama i ženama kao i s našim plemićima i prvacima, koji su na to pristali, da ćemo iste građane sačuvati i braniti u njihovim pravima i slobostinama, milostima, darivanjima i običajima, a posebno potvrđujemo ono što su bilo kako dosada imali još od vremena prejasnog vladara gospodina Ludovika, sretne uspomene kralja Ugarske. I sve povlastice što su ih dobili od drugih, nepokolebivo ćemo smatrati dragim i potvrđenim i sve ostalo što su bilo kako stekli ovom im ispravom odobravamo i odsada u ime rečenog gospodina našega kralja potvrđujemo: Mlinove na rijeci Krki smještene na Otočcu (Otočiću) u mjestu zvanom Slap te zemljište dijela sela Kolevrate (Konjevrate) za koje naređujemo da im se vrati u vlasništvo, dajemo i potvrđujemo da mogu trajno imati i posjedovati. Isto tako dosadašnju darovanu utvrdi, koja je sagrađena na teritoriju ili distriktu Šibenika, obećajemo da ćemo srušiti, na isti način bilo koju sadašnju utvrdi, i sve ostalo da nećemo ni mi niti tko iz Bosne u Šibenskom distriktu graditi. Isto tako da tu ni pod kojim uvjetima vlasni, osobito vlasni našeg gospodina kralja Bosne i naši, sada i ubuduće, neće moći silaziti, boraviti niti pasti stoku na teritoriju i distriktu Šibenika s prijetnjom kazne od dvjesto dukata, od kojih se, naime, stotinu plaća gospodaru vlaha a isto toliko općini Šibenik. Isto tako pridodajemo ovlašću rečenog našeg gospodina kralja sela zvana Drinovljane (Drinovci), Prisap i Čulišić (Kulišić), koja su smještena kraj rijeke Krke, sa svim njihovim pravima i međama dajemo istoj općini Šibeniku i njegovu distriktu i potvrđujemo ovom ispravom da se ne mogu otuđiti. Istom ovlašću pridružujemo i pridodajemo Šibenskoj općini i distriktu sve ono što im pripada kupnjom i darivanjem i što na bilo koji način posjeduju u Luci, počevši od crkve svete Marije *de Rebac* pa uključivo sve do Guduče, sa šesnaest ždrijebova(?) zemalja unutar rečenih granica prijašnjih kupnji i zalaganja (*cum sexdecim sortibus terrarum intra dictas terra emptitias et impignorantias*) Šibenčanima te kraljevskim (hrvatskih narodnih vladara) darivanjima kroz stoljeća, iste posjede kupnjama i zalaganjima općini i komitatu te sudstvu iste općine pridodajemo i rečenih šesnaest ždrijebova zemlje koju istoj općini trajno darujemo i potvrđujemo. Osim toga, obećajemo i svjedočanstvom ove isprave jamčimo spomenutoj općini Šibenčana da ni u jednoj gore navedenoj stvari nećemo postupiti protiv istih Šibenčana, već će sve gore i dolje navedeno ostati čvrsto i trajno pod obvezom naše prije spomenute zakletve da ćemo šibenske građane braniti od bilo koga te ćemo ih mi i spomenuti gospodin naš kralj pomagati i podržavati svim svojim snagama. Osim toga,

učinit ćemo sve da ova naša darivanja, milosti i slobostine, koje smo im na navedeni način podijelili, odobri, prihvati i potvrdi gospodin naš kralj Ostoja sa svojom privilegijalnom ispravom kao i zakletvom svojom i svojih barona. U slučaju da u ove krajeve dođe prejasni vladar gospodin Ladislav, učinit ćemo da potvrdi i odobri njegovu zakletvenu ispravu sa svim klauzulama i darivanjima koja su bilo kako u svezi što je gore napisano. Obećajemo da ćemo u slučaju da se obratimo nekoj vladi ili da učinimo kakav ugovor s nekim vladarom to sve učiniti sa znanjem Šibenčana i u slučaju neke promjene njihova položaja to ćemo učiniti kao da za sebe činimo. Kada nam bude predložen izvornik ove isprave, mi ćemo je dati da je gospodin naš kralj odobri i prihvati. Za svjedočanstvo svega ovoga izdajemo ovu našu privilegijalnu ispravu osnaženu snagom naših visećih pečata. Dano u Cetini pod gradom Sinjem dana 13., svibnja mjeseca, godine Gospodnje tisuću 400. druge (1402.).⁶

IV. Povelja kralja Ostoje iz god. 1402. (15. VI.) kojom opet na molbu šibenskih poslanika potvrđuje slobode, prava, milosti, darovnice i običaje što su ih Šibenčanima podijelili veliki vojvoda Hrvoje i cetinsko-kliški knez Ivan Nelipić.⁷

Stephanus Ostoja dei grati res Rascie, Bosne, Maritime etc. omnibus Christi fidelibus presentibus et futuris presentium nititiam habituris, salutem in omnium saluatorem. Diligentem circa subditorum fidelium libertates et iura debet princeps solertiam adhibere et ut fidelitatis in eis per curricula temporum augmentetur, eos amplioribus munificentie regie brachiis amplexari, ut in aliis etiam exemplo inde sumpto fidelitatis agniculus accedatur. Pro inde ad uniuersorum notitiam harum serie uolimus peruenire. Quod accedentes ad nostre maiestatis presentiam Ioannes Petri Tauilich, Stephanus Mafei et Iohannes Misse Cognich, anbasciatores et nuntii fidelium nostrorum rectorum ciuitatis Sibenici nomine et uice eorundem, quoddam priuilegium magnifici viri domini Heruoja, regnorum Rascie et Bosne summus vojvode necnon Iohannis, in terra Cetine atque Clissie comes, per serenissimum dominum et dominum Ostojam, dei gratia illustrissimum principem predictorum Rascie et Bosne regem, et in partibus Dalmatie et Croatie pro reformandis certis negotiis deputati, super eorum libertatibus, iuribus et gratiis, donationibus, et consuetudinibus confectum et emanatum, nobis curauerunt exhibere, petentes nos ex parte dictorum rectorum et communis humiliter et devote, ut ipsum priuilegium, et libertates, iura et gratias, donationes et consuetudines in eo expressas acceptare, approbare, ratificare et nostro dignemur priuilegio confirmare, cuius quidem priuilegii tenor est talis: (Notar ovdje navodi da dalje slijedi prethodni privilegij, tj. povelja velikog vojvode Hrvoja Vukčića Hrvatinića i cetinsko-kliškog kneza Ivana Nelipića od 13. svibnja 1402., a zatim nastavlja): Nos itaque petitionibus

⁶ Preveo: Milko BRKOVIĆ.

⁷ Izvornik (original) pisan na pergamentu, a čuva se u: Magyar Országos Levéltár (Archivium generale Hungaricum) Budapest, *Diplomatikai levéltár (Acta antemochachiana, A. Móhác előtti gyűjtemény)* – 50055; prijepis u: *Diplomatar Sibenicense*, str. 18^a-19, Arhiv Hrvatske u Zagrebu (korišten 1983. godine). Ispravu je objavio: Ferdo ŠIŠIĆ, Nekoliko isprava iz početka XV stoljeća, *Starine JAZU*, XXXIX, Zagreb, 1938., str. 188-189. Šišić navodi da se original, na pergamentu s kojega je otpao viseći pečat, nalazi u arhivu Mađarskog narodnog muzeja – Temeljna zbirka (sadašnji: Magyar Országos Levéltár).

predictorum fidelium nostrorum rectorum et communis per dictos eorum ambasciatores et nuntios humiliter porrectis, liberaliter inclinati, prefatum priuilegium non abrasum nec cancellatum, nec in aliqua sui parte uitiatum, presentibus de uerbo ad uerbum insertum simul cum dictis eorum libartatibus, juribus, gratiis, donationibus, et consuetudinibus in eodem expressis acceptamus, rectificamus et de plenitudine nostre regie maiestatis pro eisdem rectoribus et communi presentis priuilegii nostri patrocínio confirmamus, de concesu omnium baronum totius regni infrascriptorum, silicet: Magnifici domini Heruoje vajvoda et magnifici viri comitis Pauli atque potentis viri vaivode Sandaglia et comitis Ioannis Cetine, et Clissie, et comitis Mirconis Radoyeuich, et aliorum omnium baronum regni predicti, ad que omnia singula supradicta promittimus et juramus, ratum semper et firmum tenere et habere per nos et nostros heredes. In cuius rei memoriam perpetuamque firmitatem presentes comisimus litteras duplici sigilli nostri munimine roboratas. Datum sub castro Visochi per manus fidelis nostri dilecti Stephani Dobrinouich, aule nostre cancelarii, die XV iunii anno M CCCCII-do.

Prijevod

Stjepan Ostoja, milošću Božjom kralj Raške, Bosne, Primorja i više, svim Kristovim vjernicima, kako sadašnjim tako i budućim, koji će vidjeti ovu ispravu, pozdrav u Spasitelju svih. Da bi se u brizi oko sloboda i prava vjernih podanika, koje im je vladar dužan mudro pribaviti, te da bi se tijekom vremena to povjerenje povećavalo, obuhvaćeno u proširenju ovih darežljivosti kraljevske ruke, ono stoga treba također i kod drugih primjerom janjeće vjernosti rasti. Stoga hoćemo da sadržaj ove isprave dospije do svih. Budući da su pred naše veličanstvo s ispravom pristupili Ivan Tavilić Petrov, Stjepan Mafejev i Ivan Mišeov Konjići, izašlanici i glasnici naših vjernih upravitelja grada Šibenika, u ime njih i osobno, kojim privilegijem uzvišeni muževi gospodin Hrvoje, veliki vojvoda kraljevstava Raške i Bosne kao i Ivan, knez u zemlji Cetini i Klisu, u ime presvijetlog gospodina i gospodara Ostoje, milošću Božjom slavnog vladara kralja rečenih Raške i Bosne, i prema statutima pouzdani službeni zastupnici u krajevima Dalmacije i Hrvatske, o njihovim slobostinama, pravima i milostima, darovnicama, te postojećim i obznanjenim običajima, koji su predani nama da o njima skrbimo, uljudno i pobožno moleći nas od strane rečenih upravitelja i općine da iste privilegije i slobostine, prava i milosti, darovnice i običaje, poimenice dobivene, odobrimo, ratificiramo i našim punovažećim privilegijem potvrdimo građanima (Šibenčanima) čija privilegijalna isprava glasi: (Slijedi prethodni privilegij, odnosno isprava velikog vojvode Hrvoja Vukčića Hrvatinića i cetinsko-kliškog kneza Ivana Nelipića od 13. svibnja 1402., a zatim nastavlja): Isto tako i mi zamolbe rečenih vjernih naših upravitelja i općine preko rečenih njihovih poslanika i glasnika, uljudno predočene, slobodno iznesene, rečeni privilegij ni u čemu nećemo okrnjiti niti poništiti, već u svim njegovim dijelovima učiniti važećim, ispravu od riječi do riječi poput preslike (prijepisa) sa svim njihovim navednim slobostinama, pravima, milostima, darovnicama i običajima u istome poimenice odobravamo, ratificiramo i ovlašću našeg kraljevskog veličanstva iste rektore i općinu (Šibenik) primamo pod svoju zaštitu i potvrđujemo našom privilegijalnom ispravom, uz pristanak dolje potpisanih svih barona cijelog Kraljevstva, naime uzvišenog gospodina vojvode Hrvoja i uzvišenog muža

kneza Pavla kao i moćnog gospodina muža vojvode Sandalja i Ivana, kneza Cetine i Klisa, i kneza Mirka Radojevića (Radivojevića?), i svih drugih barona rečenog Kraljevstva, da sve pojedinačno gore rečeno obričemo i zapovijedamo, dajemo i potvrđujemo da mogu držati i posjedovati po nama i našim nasljednicima. Na spomen i trajanje ovoga izdajemo potvrdnicu (ispravu) koju pečatimo našim javnim dvostranim pečatom. Dano pod gradom Visochim rukom našeg vjernog učenog Stjepana Dobrinovića, kancelara našeg dvora, dana 15. lipnja godine 1402.

V. 1403. (1. V.), Bistrica. Isprava vojvode Hrvoja kojom moli Ninski kaptol da pošalje svoga pouzdanika u Šibenik radi ispitivanja istine iz god. 1358. o izgonu šibenskih plemića od strane pučana.⁸

Nos Hervoye, voivoda supremus regni Bosne, necnon vicarius generalis illustrissimi principis et domini, domini nostri regis Ladislavi, etc. Universis et singulis, presentes litteras nostras privilegialiter emanatas, visuris seu auditoris memorie commendamus: quod nostri personaliter constituti in presentia viri nobiles Nicolaus Teodosii et Saracenus Coxe, nobiles cives civitatis Sibenicensis, in personis totius communitatis eiusdem civitatis, nobis exhibuerunt quandam litteram relatoriam capituli ecclesie Nonensis tenoris infrascripti, supplicantes nobis diligenter precumque cum instantia, nominibus quibus supra, ut ipsas de verbo ad verbum insertas nostri litteris mediantibus confirmare dignaremur. Quarum quidem litterarum tenor per omnia dignoscitur esse talis: Magnifico et potenti viro domino Harvoio, voivode supremo Bosne, necnon vicario generali illustrissimi principis et domini, domini regis Ladisla(v)i, etc. Litteras vestras recepimus sub hac forma mansionis autem tenor talis erat: Amicis suis reverendis, capitulo ecclesie Nonensis. Inquisitor. Intus vero sic:

Amicis suis reverendis, capitulo ecclesie Nonensis. Nos Hervoye, voivoda supremus Bosne, necnon vicarius generalis illustrissimi principis domini et domini nostri regis Ladisla(v)i, etc. Amicitiam paratam debito cum honore. Noveritis, quod pro parte communitatis Sibenicensis nobis honorabiliter supplicarunt, quomodo ipsi aliqua testimonia indigerent examinare per Dalmatiam et Croatiam, qua propter vestram amicitiam requirimus presentibus diligenter, quatenus quandocunque et quotiescunque per eandem communitatem fueritis requisiti, unum ex vobis virum idoneum mittatis pro testimonio fidedignum; quo presente, Gregorius Blicich de Razvenpanaz, vel Matheus filius Dminici de Siverich, seu Nicolaus filius Georgii de Lucarich, aliis absentibus homo regius, sentiat et inquirat a nobiles et ignobilibus, ac etiam cuiusvis status et conditionis personis omnimodam veritatem. Et postea quidquid exinde de premissis

⁸ Magyar Országos Levéltár (Archivium generale Hungaricum) Budapest, *Diplomatikai levéltár (Acta antemochachiana, A. Mőhác előtti gyűjtemén)* – 50060/1; *Diplomatar Sibenicense*, str. 22'-23', Arhiv Hrvatske u Zagrebu (korišten 1983. godine); Ferdo ŠIŠIĆ, Nekoliko isprava iz početka XV stoljeća, *Starine JAZU*, XXXIX, Zagreb, 1938., str. 200; E. MAYUŠZ, *Zsigmondkori oklevelatar*, II/1, str. 295, no. 2539; *Šibenski diplomatar, Zbornik šibenskih isprava*, Šibenik, 1986., 65-67 (za tisak priredili Josip BARBARIĆ i Josip KOLANOVIĆ).

resciveritis, nobis amicabiliter rescribatis. Date in Bistrizza, in festo beatorum Philippi et Iacobi apostolorum, anno Domini millesimo quadringentesimo tertio.

Nos vero petitionibus huiusmodi inclinati, ut de iure tenemur, discretum et honestum virum, dominum Georgium, primincerium Nonensem, ad premissa, nostre ecclesie canonicum, una cum..., homine regio duximus destinandum. Qui demum ad nos reversi, nobis unanimiter et recorditer retulerunt. Et primo, ipsis accedentibus ad civitatem Sibenicensem et ibi a nobilibus dicte civitatis potestatem habuerunt, quid ipsi deberent inquirere et investigare vigore dictarum litterarum. Qui nobiles commisissent ipsis veritatem inquirere a nobilibus et ignobilibus, et communitate..., et primo super ipsorum expulsionem de ipsorum civitate predicta tunc currente anno Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo octavo, de mense Iunii. Omnes dixerunt et testificati sunt... quasi ex uno ore verba proferentes; quod veraciter ipsi in dicto millesimo de popularibus ipsorum fuerunt expulsi de civitate et ad huiusmodi expulsionis negotio fuerat per dominum... Nicolaus de Zech, Dalmatie et Croatiae banus, per quem in civitate Traguriensi ipse cum Dalmatinis et Croatis, convenientibus in unum, partibus etiam predictis convocatis, ibi nobiles predictos in civitate... consilio predictorum introduxit et reposuit ad statum pristinum. Populares vero capturandum donavit, et ut sibi visum fuit, punivit; et hoc fuit in millesimo quinquagesimo nono, de mense Augusti... per officiales ad solvendum trecesimum de libris, quod ullo unquam tempore asserunt fuisse usum. Et super hoc etiam investigarunt et super inde asserunt ipsis fore testificatum per Spalatenses et Tragurienses... consuetum solvere. Que omnia predicta nobis retulerunt modo predicto, ut prescribitur, ipsis fore testificatum. Date None, sub millesimo quadringentesimo tertio, die decima sexta mensis Maii.

Nos igitur iustis et congruis petitionibus... honorabiliter inclinati, prius auditis et sane intellectis attestationibus et inquisitionibus prescriptis, nobis, ut premittitur, relatarum, reportatarum a dicto honorabili capitulo Nonensi, comperimus prefatas attestationes, inquisitiones et depositiones esse veras; ea propter auctoritate predicta nostra, easdem attestationes, inquisitiones et depositiones affirmamus, validamus, authenticamus et approbamus harum sub testimonio privilegialium litterarum. In cuius rei memoriam atque robur presentes eisdem duximus concedendas. Iadre, feria tertia ante festum sancte Margarite virginis et martiris, anno Domini millesimo quadringentesimo tertio, undecime indictionis.

Prijevod:

Kaptolu Ninske crkve, mojim mnogo poštovanim prijateljima! Mi Hrvoje, veliki vojvoda Bosne, kao i generalni vikar poštovanog vladara gospodara i gospodina našeg kralja Ladislava i više (od toga). Stvoreno prijateljstvo stvara obvezu časti. Saznavši da smo od strane Šibenske općine časno zamoļjeni kako je u Dalmaciji i Hrvatskoj potrebno ispitati neke njihove izjave (u svezi s nekom pobunom), molimo vaše prijateljstvo da to učini i o tome uredno sastavi zapisnik kada, kako i koliko puta (koliko dugo) je bilo buna u toj (šibenskoj) općini i da tamo pošaljete jednog pravednog čovjeka koji će to vjerodostojno prosuditi, da ode kod ljudi iz tih krajeva s Grgurom Blicićem (Blikić?) iz Račvenpanca

(Razvenpanaz), ili Matejom sinom Dminića (Dminici) iz Siverića, ili Nikolom sinom Jurja iz Lukarića, i osobno ispita, istraži i sazna kod plemića i puka istinu na bilo koji način i pod bilo kojim uvjetima. Što god sazna, neka nam nakon toga prijateljski pismom javi. Dano u Bistrici na blagdan blaženih apostola Filipa i Jakova, godine Gospodnje tisuću četiri stotine treće.⁹

2. KRITIČKI OSVRT NA TRANSKRIPCije TEKSTOVA DONESENIH ISPRAVA

U svojem su prepisanom i objavljenom obliku tekstovi donesenih isprava Šibeniku različito transkribirani, pa je stoga potrebno upozoriti na te razlike i svojim mišljenjem pokušati tekstove, što je više moguće, približiti njihovim izvornicima.

Original se i prijepis u *Diplomataru Sibenicense* isprave kralja Tvrtka I., izdane Šibenčanima god. 1390. (11. VI.), malo razlikuju.¹⁰ *Diplomatar* je za objavljiivače od velike koristi jer je donio sva oštećena mjesta originala koja se danas više ne mogu uopće pročitati. Ujedno je to dokaz da su oštećenja na originalu te isprave nastala nakon što je načinjen *Diplomatar Sibenicense*. Pojedini kasniji objavljiivači te isprave, primjerice Ivan Kukuljević Sakcinski,¹¹ nisu znali za šibenski *Diplomatar* pa su tu ispravu objavljiivali u njenom krnjem obliku. U prvom retku originala napisano je “Salvatorem”, a u *Diplomataru Sibenicense* “Salvatore”. Četvrti redak originala donosi riječ “iuristictioni”, a *Diplomatar Sibenicense* “iurisdictione”. U istom retku original sadrži “augere”, a *Diplomatar Sibenicense* “augeri”. Petnaesti redak originala sadrži izraz “viriliter et potenter”, a *Diplomatar Sibenicense* donosi “viribus et potentia”. Sedamnaesti redak originala sadrži izraz “diminici c.”, a *Diplomatar Sibenicense* “crucis dominice”. Dvadeset prvi redak originala sadrži oblik glagola “largimus” koji *Diplomatar Sibenicense* zamjenjuje s “largimur”. Dvadeset i drugi redak originala sadrži riječi “pertinent” i “Soteslie” koje *Diplomatar Sibenicense* zamjenjuje s “pertinet” i “Sotelske”, a u dvadeset četvrtom retku originala riječ “Vsoni” *Diplomatar Sibenicense* zamjenjuje s “Vsora”.

Fejérov¹² i Smičiklasov *Codex*,¹³ a prema njima i drugi, dosta su krivo transkribirali ovu Tvrtkovu ispravu tako da, osim dosta pojedinih riječi, donose čak i nekoliko krivo pročitanih rečenica. Evo tih pogrešaka: Prvi redak u *Diplomatar Sibenicense* iz originala ispravno prenosi riječ “Bossne”, dok Fejér krivo “Bosnie”, a Smičiklasov *Codex* – “Bosne”. Četvrti redak u *Diplomatar Sibenicense* ispravno prepisuje riječ originala “autenticata”, ostali krivo – kao “autenticis”. Sedmi redak *Diplomatar Sibenicense* ispravno prenosi iz originala riječ “exortiri”, a svi drugi objavljiivači krivo – “et sortiri”. Osmi redak u *Diplomatar*

⁹ Preveo: Milko BRKOVIĆ (samo tekst isprave).

¹⁰ *Diplomatar Sibenicense*, str. 11-13.

¹¹ Ivan KUKULJEVIĆ-SAKCINSKI, *Jura regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*, vol. II, Zagreb, 1861., str. 493-495 (prema Ivan LUCIUS, *Memorie istoriche di Tragurio ora detto di Traú*, Venetia, M. DC. LXXXIV, str. 512).

¹² Georgius FEJÉR, *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis*, X, 1, Budae, 1834., str. 615.

¹³ Tadija SMİČIKLAS, *Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*, XVII, Zagreb, 1981., str. 297-299.

Sibenicense i svi drugi ispravno prenose izraz “debent iurisdictione”, samo Smičiklasov *Codex* – “debet iurisdictioni”. Isto tako svi donose “roborari, ut”, dok Smičiklasov *Codex* “roborari et”. U sljedećem retku *Diplomatar Sibenicense* i drugi ispravno prenose glagol “valeant” u množini, dok Smičiklasov *Codex* u jednini “ualeat”. Isto tako svi donose “augeri”, a on “augere”. Deseti do jedanaesti redak *Diplomatar Sibenicense* ispravno prepisuje dio rečenice “prudentes ser Doymus Zunatich, et ser Johannes”, a Fejérov *Codex* krivo – “prudentes Dominus Duymus Furatych, et Dominus Joannes”, te Smičiklasov *Codex* također krivo “prudentes ser Doymus Çuratich et ser Iohannes”. Jedanaesti redak *Diplomatar Sibenicense* i drugi ispravno prenose riječ “communis”, a jedino Kukuljevićeva *Jura regni* krivo kao “communitatis”. Trideseti redak *Diplomatar Sibenicense* oštećeno mjesto originala prenosi ovim riječima: “Regibus Hungarie” a Fejérov *Codex* ostavlja prazno, što pak znači da nije znao za *Diplomatar Sibenicense*. Jakov Stipišić u sedamnaestom svesku Smičiklasova *Codexa* dopunjuje ovo mjesto uz pomoć *Diplomatar Sibenicense*. Isto tako u sljedećem retku s riječima “Hungarie fratris nostri dilecto”. Nadalje, oštećena mjesta *Diplomatar Sibenicense* sa svojim petnaestim do šesnaestog retka rješava s ovom krnjom rečenicom: “uti gratiis, libertatibus, statutis, reformationibus et consuetudinibus ipsorum”; šesnaesti do sedamnaestog retka s “Nos igitur considerantes utilitatem, profectum”; osamnaesti do dvadesetog s “Deo auxiliante continue laboramus, prosequi et nancisci”; devetnaesti do dvadesetog s “de uirtute boni”; dvadeseti do dvadeset prvog s “abunde gratulemur; uolentes, ut ea que circa libertates eorum antiquis”; dvadeset drugi s “obseruata, sic sub umbra nostre dominationis profetionisque”; dvadeset treći do dvadeset četvrtog s “exaltata in dictis priuilegiis” i u dvadeset petom retku *Diplomatar Sibenicense* donosi podužu rečenicu čiji je dio kasnije u originalu oštećen: “communitatis (iam) dicti ciuitatis Sibenici plenum habentium fauorabiliter exauditur omnia et singula priuilegia, libertates et gratias certasque litteras emanatas in fauorem”, a koju pak Stipišić također preuzima za Smičiklasov *Codex*. U svome davedeset i osmom retku *Diplomatar Sibenicense* ispravno prepisuje iz originala “per priorum”, kao i drugi objavljiivači, osim Fejérova *Codexa* koji taj izraz mijenja u “propriorum”. U trideset šestom retku *Diplomatar Sibenicense* ispravno prepisuje veznik “sed”, kao i drugi, dok samo Fejérov *Codex* pogrešno donosi zamjenicu “ei”. U trideset osmom retku *Diplomatar Sibenicense* prenosi “uiribus et potentia”, a kasniji objavljiivači mijenjaju u “viriliter et potenter”. U četrdesetom retku *Diplomatar Sibenicense* sadrži riječ “dicti” kao original, dok je Fejérov *Codex* ispušta, a također krivo donosi riječ “communitatis” umjesto “communis”, kako sadrži original i u istom retku *Diplomatar Sibenicense*. Osobno ime “Guilielmi” Fejérov *Codex* i drugi prenose kao “Gulielmi”. U svome četrdeset petom retku *Diplomatar Sibenicense* sadrži riječ “perpetuis” kao i original i kao drugi objavljiivači, dok Fejérov *Codex* tu riječ transkribira u “pro suis”. U svome četrdeset devetom retku *Diplomatar Sibenicense* sadrži, prema originalu, riječ “idioma”, a Fejérov *Codex* “idiomate”, a u sljedećem “eorum” umjesto “ipsorum”, a nešto kasnije donosi “ipsos” umjesto “eos”; “pertinebant” umjesto “pertinent” i tako dalje. Sve u svemu, ta je isprava objavljivana u krnjem obliku, u prvom redu zbog velike oštećenosti originala i osobito zbog toga što objavljiivači nisu znali za *Diplomatar Sibenicense*.

Isprava je velikog vojvode Hrvoja Vukčića Hrvatinića, izdana Šibenčanima 1402. (13. V.), sačuvana u originalu i u nekoliko prijepisa od kojih je najbliži originalu prijepis u

Diplomatar Sibenicense.¹⁴ Prijepis je te isprave sadržan u potvrđnicama Ninskog, Kninskog i Šibenskog kaptola,¹⁵ veoma su nepouzdana, a u pojedinim dijelovima dosta odstupaju od originala. Od objavljivača poznato mi je da je ovu ispravu objavio F. Šišić,¹⁶ i to prema originalu, i *Šibenski diplomatar* (1986.)¹⁷ u kojem su priređivači uspoređivali prijepis s originalom, ali su krivo donijeli da je Šime Ljubić objavio tu ispravu u *Listinama*, IV, (str. 461–463). Međutim, to se odnosi na sljedeću Hrvojevu ispravu koju je pod istim datumom izdao Šibenčanima, zajedno sa svojim šurjakom knezom Ivanom Nelipićem, a za koju pak navode da ju je također Ljubić objavio u *Listinama*, IV, (str. 463) i Ivan Lucius u *Memorie* (str. 376); što također nije točno. Ovu potonju Ljubić uopće nije ni objavio, a Lucius je objavio jednu drugu Hrvojevu i Nelipićevu ispravu, s istim datumom, ali se ona odnosi na Trogirane.¹⁸ Također krivo donose priređivači *Šibenskog diplomatara* za ovu drugu ispravu da se nalazi u potvrđnicama Ninskog, Kninskog i Šibenskog kaptola kao prijepis jer se to odnosi na prethodnu Hrvojevu ispravu. Šišićeva transkripcija te isprave također odstupa od originala i pogotovo od prijepisa u *Diplomataru Sibenicense* pa je na ta odstupanja ovdje potrebno ukazati. *Diplomatar Sibenicense* u svome dvanaestom retku prepisuje riječ “nostris” iz originala kao “nobis”. Šišić ispravno čita kao u originalu, ali ispušta riječ “uires” koja je sadržana u originalu i prijepisu (četnaesti redak) i koja mijenja smisao konteksta rečenice. *Diplomatar Sibenicense* riječ “munitates” prepisuje iz originala kao “immunitates” (petnaesti redak), što također mijenja smisao dijela teksta. Šišić tu riječ čita kako je u originalu. Nadalje, na nekoliko mjesta *Diplomatar Sibenicense* prepisuje riječ “Sibenici” u genitivu umjesto “Sibenicensis”, a riječ “Ungarie” uvijek ispravlja u “Hungarie”. Šišić tu riječ donosi u obliku kakav je u originalu. Prema originalu Šišić transkribira riječ “rubei” dok prijepis u *Diplomatar Sibenicense* “rubea” (dvadeseti redak). Šišić ispušta zamjenicu “suo” koju sadrži original i prijepis *Diplomatar Sibenicense* (devetnaesti do dvadeseti redak). Original i prijepis u *Diplomatar Sibenicense* u 23. retku sadrže “quomodocunque” što Šišić transkribira kao “quocumque”. Prema originalu Šišić transkribira riječ “afirmamus”, koju *Diplomatar Sibenicense* ispravlja u “confirmamus” (25. redak). Riječ “Karka”, kako se nalazi i u originalu, Šišić transkribira u “Kirka”, dok je *Diplomatar Sibenicense* ostavlja kakva je i u originalu. U svome 217. retku *Diplomatar Sibenicense* prepisuje iz originala toponim “Collevrata” kao “Coglieurata”. Isto tako toponim “Otozaz” umjesto “Otocac”. Šišić čita “committimus” umjesto “permittimus”, kako stoji u originalu i u *Diplomatar Sibenicense*, zatim “ad” umjesto “illud” (trideseti redak prijepisa u *Diplomatar Sibenicense*). Na nekoliko mjesta *Diplomatar Sibenicense* donosi za vlahe “Wlahi”, dok je u originalu “Holaci”, kako i Šišić transkribira. U 33. retku *Diplomatar Sibenicense* riječ “discenssum” zamjenjuje s “descensum” iz originala. U svome 34. retku *Diplomatar Sibenicense* izraz

¹⁴ *Diplomatar Sibenicense*, str. 16–17’.

¹⁵ Vidi bilješku br. 3.

¹⁶ Ferdo Šišić, Nekoliko isprava s početka XV stoljeća, *Starine JAZU*, XXXIX, Zagreb, 1938., str. 185–188.

¹⁷ *Šibenski diplomatar. Zbornik šibenskih isprava*, Šibenik, 1986., str. 47–50.

¹⁸ Ivan LUCIUS, *Memorie storiche di Tragurio ora detto Traù*, Venetia, B. DC. LXXXIV, str. 376.

“districtu et territorio” donosi obrnutim redosljedom, a Šišić kao u originalu. U svome 38. retku *Diplomatar Sibenicense* toponim “Drinovgliane” zamjenjuje s izvornim “Drinovglane”, kako ga transkribira i Šišić. U 43. retku *Diplomatar Sibenicense* zamjenjuje veznik “ac” s veznikom “et”. U istom retku riječ originala “juditio” Šišić čita kao “iudico”, a *Diplomatar Sibenicense* donosi kako je u originalu. U 45. retku *Diplomatar Sibenicense* donosi izraz “quecuncque” umjesto “queque”, kako je u originalu. Toponim “Guducha” iz originala *Diplomatar Sibenicense* prepisuje u svome 47. retku kao “Guduchia”. I original i *Diplomatar Sibenicense* u svome 49. retku sadrži riječ “spectantium” koju Šišić transkribira kao “spectatura”. *Diplomatar Sibenicense* u svome 50. retku donosi obrnutim redosljedom iz originala “eorundem Sibenicensium”, dok Šišić kao u originalu. I original i *Diplomatar Sibenicense* sadrže prijedlog “ab” koji Šišić transkribira kao “et”, dok u 53. retku *Diplomatar Sibenicense* sadrži “ad”, a original “in”, kako ga i Šišić transkribira. U 67. retku *Diplomatar Sibenicense* donosi “hiis” umjesto originalovog “eis”, dok Šišić isto kao u originalu. U 69. retku *Diplomatar Sibenicense* donosi izraz “predictam communitatemque” umjesto izvornog “predictamque comunitatem Sibenicensem”, Šišić kao u originalu. I na kraju, 72.-73. redak *Diplomatar Sibenicense* donosi izraz “iniuxto” umjesto izvornog “vinculo”, Šišić kao u originalu. Ova Hrvojeva isprava u prijepisu *Diplomatar Sibenicense* pokazuje da je prepisivač izvrsno poznao šibenske toponime, što pak znači da je bio porijeklom iz tih krajeva ili je u njima duže boravio.

Zajednička je isprava velikog vojvode Hrvoja i njegova šurjaka cetinsko-kliškog kneza Ivana Nelipića iz god. 1402. (13. V.) sačuvana pod istim datumom u originalnom izvorniku kao i prethodna Hrvojeva isprava Šibenčanima.¹⁹ Najbliži originalu je *Šibenski diplomatar* (1985.)²⁰ koji navodi da se prijepis te isprave nalazi u potvrđnicama Ninskog kaptola od 20. rujna 1403. godine, Kninskog od 18. listopada 1406. i Šibenskog od 15. listopada 1406. godine. Međutim, to nije točno jer kad se uspoređi tekst s originalom, tek se onda može uočiti da se to ne odnosi na tu ispravu već na Hrvojevu ispravu s istim datumom.

Te su isprave objavljujući različito transkribirali. Čak između originala i *Diplomatar Sibenicense*,²¹ koji bi trebao biti najbliži originalu, postoji razlika u nekim riječima. Najbližu transkripciju originalu ove isprave donosi F. Šišić.²² Nešto netočnije od njega donosi je Š. Ljubić.²³ Naime, u intitulaciji te isprave Ljubić Hrvojevo ime transkribira u “Hervoyje”, a original i svi drugi “Hervoye” (Šišić) i “Heruoje” (*Diplomatar Sibenicense*). Original i svi drugi “Rasie” i Bosne”, a samo *Diplomatar Sibenicense* prepisuje u obliku “Rascie” i “Bosine”. Ljubić čita “vojvoda” kao što stoji i u originalu, a drugi “voyvoda”, “predicatorum” umjesto “predictorum” kao što je u originalu, *Diplomatar Sibenicense*, treći redak, i kod drugih. I Šišić i Ljubić ispuštaju riječ “ser” koja je sadržana u šestom retku

¹⁹ Vidi bilj. 4.

²⁰ *Šibenski diplomatar. Zbornik šibenskih isprava*, str. 50-53.

²¹ *Diplomatar Sibenicense*, str. 17'-18'.

²² F. ŠIŠIĆ, Nekoliko isprava s početka XV stoljeća, str. 183-185.

²³ Šeme LJUBIĆ, *Listine o odnošajih Južnoga Slavenstva i Mletačke Republike*, IV, Zagreb, 1874., str. 416-463.

Diplomatar Sibenicense, a nema je ni original. Original i svi drugi donose ime Miše u obliku “Mise”, dok jedino *Diplomatar Sibenicense* u svome sedmom retku donosi oblik “Misse”. Isti diplomatar u svome jedanaestom retku donosi “uerteremus”, dok original i prema njemu Šišić “verterimus”, a Ljubić sasvim netočno “intereximus”. Original, *Diplomatar Sibenicense* (12. redak) donose “imittere”, dok Ljubić pogrešno “invitare”, a Šišić “imitare”. Original, *Diplomatar Sibenicense* (14. redak) i svi drugi sadrže “proceris”, a samo Šišić “proceribus”. Original i prema njemu Šišić donose “obtinerunt”, a *Diplomatar Sibenicense* (16. redak) i svi drugi “obtinerent”. Isto tako original i Šišić sadrže “Kerka”, a *Diplomatar Sibenicense* “Karka” te Ljubić “Charcha”. Original i svi drugi pišu toponim Konjevrate u obliku “Colevrata”, a samo prijepis u *Diplomatar Sibenicense* (20. redak) “Coglievrata”. Riječ “conditum” u *Diplomatar Sibenicense* (21. redak) je na drukčijem mjestu u rečenici, negoli u originalu i kod drugih. Prema originalu Šišić i drugi čitaju “item”, a prijepis u *Diplomatar Sibenicense* (23. redak) kao “ita”. Tijekom cijelog teksta isprave *Diplomatar Sibenicense* prepisuje “Wlahi” ili “Wlahorum”, dok je u originalu i drugih “Olahi”, “Holahorum” ili “Olahorum”. U svome 27. retku *Diplomatar Sibenicense* donosi relativnu zamjenicu “que”, dok je original i objavljiivači prema njemu nemaju. Original i drugi prema njemu toponim Kulišići donose u obliku “Culisichi”, dok prijepis *Diplomatar Sibenicense* (u 30. retku) “Zulissichi”. U istom 30. retku *Diplomatar Sibenicense*, za razliku od prije, prepisuje riječ “Kerka” kako stoji u originalu. U 32. retku *Diplomatar Sibenicense* sadrži “ei id”, dok je u originalu i kod drugih prema njemu “et in eius”. Također u 32. retku *Diplomatar Sibenicense* i svi drugi donose oblik glagola “conferimus”, a samo Ljubić “consessimus”. *Diplomatar Sibenicense* (33. redak) sadrži “eadem auctortitate”, svi drugi akuzativ te imenice, a original još i “eandem” umjesto “eadem”. Original i prema njemu prijepis *Diplomatar Sibenicense* (34. redak) sadrže “impignorantium”, a Ljubić i Šišić samo “pignorantium”. K tomu Šišić toponim “Luka” transkribira tako, a u originalu je i prema njemu kod svih objavljiivača “Lucha”. Izvorno “Guducha” *Diplomatar Sibenicense* prepisuje kao “Guduchia”, Ljubić kao “Gudunca”, a jedino Šišić prema originalu (Guducha”. Analogno prethodnom “impignorantium” original i *Diplomatar Sibenicense* (36., 37.-38. redak) donose “impignorantis”, dok Ljubić “pignorantitias”, a Šišić “inpignoraticias”. Original i prema njemu svi drugi sadrže “spectantes”, a samo *Diplomatar Sibenicense* (37. redak) “spectantium”. Original i *Diplomatar Sibenicense* (40. i 41. redak) donose “quod in nullo, nec non”, dok Ljubić “quod in nullo neque in”, a Šišić “quod quidem in nullo nec in”. Original, *Diplomatar Sibenicense* (u 34. retku) i svi drugi sadrže “iuuabimus”, a samo Ljubić “iurabimus”. Ime kralja Ostoje Ljubić piše u akuzativu “Hostoiam” umjesto izvornog “Ostoiam” kao i svi drugi. *Diplomatar Sibenicense* (46. redak) donosi izraz “per inde”, a u originalu je i kod drugih prema njemu “per easdem”. Original, prijepis i svi drugi ime kralja Ladislava Napuljskog pišu “Ladislausus”, a samo Ljubić “Vladislaus”. *Diplomatar Sibenicense* (53. redak) ispravlja izvorni pogrešni izraz “presentes atem” u “presentium auctoritate”, dok Ljubić i Šišić ostavljaju prema originalu “presentes atem”. Original i svi drugi objavljiivači donose “approbare”, a samo prijepis *Diplomatar Sibenicense* (54. i 55. redak) “comprobare”. Na kraju isprave, toponim Sinj svi pišu prema originalu kao “Fsin”, prema hrvatskom izvorniku “V Sinj”, a samo prijepis *Diplomatar Sibenicense* (57. redak) kao “Fsign”. Ukratko rečeno, ta je isprava opširna pa stoga i postoji tako različita transkripcija.

Zato najviše odstupanja od originala sadrži prijepis *Diplomatar Sibenicense*, vjerojatno iz razloga što je prepisivač pisao toponime i druge latinske izraze onako kako su se oni pisali u njegovo doba (XVIII. stoljeće) ili pak prepisivač te isprave nije dobro poznao kraj koji isprava obrađuje.

Isprava kralja Ostoje Šibenčanima iz god. 1402. (15. VI.) sačuvana je u originalu i u prijepisu.²⁴ Objelodanio ju je F. Šišić,²⁵ i to prema originalu. Prijepis *Diplomatar Sibenicense*²⁶ ponešto se razlikuje od izvornog teksta i od Šišićeve transkripcije. Dakle, originalu je bliže Šišićevo čitanje teksta te povelje negoli prijepis u navedenom diplomataru, koji je nastao prije te transkripcije. Razlike su sljedeće: Original i prema njemu Šišić u intitulaciji isprave sadrže “Raxie, Boszne”, a prijepis u *Diplomatar Sibenicense*: “Rasscie, Bosne”; zatim “diligenter”; circula; agniculus; volimus; Ioannes; nostram maiestatem; Mafei et Ioannes Misse Congnig; summus vaivoda, Iohannes; Eclipsi; illustrissime princepe; partes; Croatie; ratificare; presentes; rectificamus; nostro; banorum; Harvoi vaivoda; vaivoda Sandalgia; Cetine; Clipse; comes; Radojevich; qua; et omnia”, a prijepis u *Diplomatar Sibenicense*: “diligentem; curricula; igniculus; volumus; nostre maiestatis; Mafai et Iohannes; Misse Cognich; summi voivode; Ioannis; Clissi; illustrissimum principem; in partibus; Croatie; ratificare; presentibus; ratificamus; nostri, banorum; Harvoie voivode; voivode Sandalgia; Cetine; Clissie; comitis; Radoievich; que; omnia et”. Bez obzira na to što se prijepis razlikuje u navedenim riječima od originala, tekst prijepisa je gramatički točniji od originala jer je većina prepisivača *Diplomatar Sibenicense* izvrsno poznavala domaća vlastita imena i osobito šibenske toponime, kako u ovoj tako i u prethodnim prijepisima koji se odnose na Šibenik i njegov distrikt. Iz toga se može zaključiti da je prepisivač iz Šibenika ili njegove okolice ili je pak tu duže boravio i da je veoma obrazovana osoba. Toponimi su i imena u *Diplomataru Sibenicense* pisani suvremenim latinskim jezikom. Notar originala je po svoj prilici Mađar ili pak posjeduje mađarsku naobrazbu, jer dosta upotrebljava mađarski srednjovjekovni latinitet, primjerice “Boszne” i slično.

3. DIPLOMATIČKE FORMULE DONESENIH ISPRAVA

Donesene isprave Šibeniku sadrže sva tri konvencionalna dijela isprava koje su upotrebljavale zapadnoeuropske srednjovjekovne kancelarije. Uvodni dio predmetnih isprava započinje s *intitulacijom*. U donesenoj ispravi kralja Tvrtka I. ona glasi: “Nos Tuertcho dei gratia Rascie, Bosne Maritimeque etc. rex”. Na temelju sačuvanih Tvrtkovih latinskih isprava može se zaključiti da se takav oblik njegove intitulacije javlja od 1385. godine i traje sve do Tvrtkove smrti (1391.), kako u njegovim poveljama tako i u pismima. Bitnijih odstupanja nema niti u jednoj njegovoj latinskoj ispravi, osim u ispravama kad mu netko drugi navodi njegovu intitulaciju, kad se, između ostaloga, dodaje i “dei gratia rex Dalmatiae et Croatiae”. Tako ga dakle drugi nazivaju, ali on sam sebe u svojim ispravama nikada tako ne titulira. Intitulacija velikog vojvode Hrvoja Vukčića Hrvatinića u njegovoj

²⁴ Vidi bilj. 5.

²⁵ F. Šišić, Nekoliko isprava s početka XV stoljeća, str. 188-189.

²⁶ *Diplomatar Sibenicense*, str. 18²-19².

samostalnoj ispravi izdanoj Šibeniku glasi: “Nos Hervoje regnorum Rassie et Bosne supremus vojvoda ac in partibus Dalmatie et Croatie serenissimi principis et d(omini) nostri naturalis, d(omini) Ladislau dei gratia Hungarie, Dalmatie, Croatie, Ierusalem, Scicilie etc. incliti regnis vicarius generalis”, a u zajedničkoj sa šurjakom cetinsko-kliškim knezom Ivanom Nelipićem: “Nos Heruoie regnorum Rascie et Bosnie supremus veivoda, nec non Ioannes inter cetera Cetine atque Clissie comes per serenissimum principem dominum et d(ominum) Ostojam, dei gratia illustrem principem predictorum Rascie et Bosne regem ad partes Dalmatie et Croatie pro reformandis certis negotiis deputati”. U oba slučaja Hrvojeva je intitulacija opširna i u sebe uključuje intitulaciju njegovih suverena. Svoju drugu ispravu upućenu Šibeniku izdaje u zajedništvu sa svojim šurjakom cetinsko-kliškim knezom Ivanom Nelipićem. Zna se da je velmoža Hrvoje dobio vojvodstvo od kralja Tvrtka I. 1380. godine,²⁷ ali u ovim dvjema, kao i u drugim njegovim ispravama navodi da je on vlašću ili milošću i drugih vladara “supremus vojvoda”. Nešto je kraća u njegovom donesenom pismu, kojim moli Ninski kaptol da pošalje svoga pouzdanika u Šibenik radi istrage o izgonu šibenskih plemića iz Šibenika 1358. godine, ali sadrži sve važnije dijelove iz prethodne dvije. Na temelju ostalih njegovih isprava, za njegovu se intitulaciju može ukratko reći da ona sadrži sljedeće elemente: “Inferiorum Bozne parcium wayuoda”, supremus vojvoda regni Bosne”, “vicarius generalis Vladislavi et regis Ostoye”, regnorum Rascie et Bosne summus vojvoda”, “regis vicarius generalis domini nostri Ladislavi in partibus Dalmacie et Croacie”, “dux Spalati” i prvobitno “Inferirum parcium comes”. Sve ovo navedeno odgovara realnoj vlasti i moći koju je Hrvoje imao, tako da njegova intitulacija odgovara ondašnjoj stvarnosti. Intitulacija donesene Ostojine isprave izdane Šibeniku glasi: “Stephanus Ostoja dei gratia rex Rascie, Bosne, Maritime etc.” Takva je intitulacija kralja Ostoje sadržana u njegovim ispravama koje je izdao u razdoblju svoga drugog kraljevanja u Bosni (1409.-1418.).

Devocija je ili *devociona formula* donesenih isprava prisutna u povelji kralja Tvrtka I. i u povelji kralja Ostoje. U donesenim je Hrvojevim ispravama Šibeniku ne nalazimo, najvjerojatnije zato što ih izdaje u ime kraljeva koji su ujedno njegovi suvereni. Njen oblik u obje navedene isprave glasi: “dei gratia”, a sadržana je unutar intitulacije. Ta formula, dakle, nije samostalna, nego je uključena i ovisna o intitulaciji u navedenim ispravama.

Inskripcija je kao diplomatska formula prisutna u svim donesenim ispravama Šibeniku, a slijedi odmah iza intitulacije, osim u Hrvojevoj ispravi, koju je izdao zajedno sa cetinsko-kliškim knezom Ivanom Nelipićem, u kojoj je zamijenila mjesto s promulgacijom i u ispravi Ninskom kaptolu, u svezi sa Šibenčanima, u kojoj se nalazi na samom početku, čak ispred intitulacije. Inskripcija u ispravama ima ulogu *adrese*. Ona u donesenoj Tvrtkovoju ispravi glasi: “omnibus Christi fidelibus tam presentibus quam futuris presentium notitiam habituris”. Donesena je u uopćenom obliku i ne odnosi se isključivo i samo na *destinatara* isprave već i na druge. U takvom je obliku i inskripcija u Hrvojevim dvjema ispravama Šibeniku, dok je u onoj Ninskom kaptolu konkretna i čak sadrži prizvuk salutacije (*Amicis suis reverendis, capitulo ecclesie Nonensis*). Uopćeni je oblik sadržan i u inskripciji

²⁷ Ljudevit THALLÓCZY, Wie und wann wurde Hervoja Grossvojvode von Bosnien?, *Wissenschaftliche Mittheilungen aus Bosnien und der Hercegowina*, Bd. VI, Wien, 1899., str. 284-285.

donesene isprave kralja Ostoje Šibeniku, koja pak sadrži potpuno iste izraze kao i inskripcija u Tvrtkovoju povelji Šibeniku. Za pravog destinataru tih isprava ne saznajemo iz inskripcije, već iz drugih formula. Inskripcija u Tvrtkovoju donesenoju ispravi sadrži i jedan od rijetkih naziv za isprave pisane u bosansko-humskoj latinskoju kancelariju, *notitia*, što ukazuje na put i porijeklo nastanka srednjovjekovne humske i bosanske isprave. To je, dakle, pokazatelj da je kancelarija hrvatskih narodnih vladara, kao i dalmatinskih gradova i hrvatskih crkvenih ustanova, utjecala na postanak i razvoj humskih i bosanskih srednjovjekovnih isprava i kancelarija.

Formula *salutacije* donesenih isprava sadržana je u kraljevskim ispravama i u jednom obliku u ispravi velikog vojvode Hrvoja Ninskom kaptolu za Šibenčane. Ona u Tvrtkovoju ispravi Šibeniku glasi: “salutem in omnium salvatorem”, a potpuno isti oblik sadržan je i u donesenoju Ostojinoju povelji Šibeniku. Ona je, dakle, svetopisamskog karaktera, a u isprave je po svoju prilici ušla iz crkvenih krugova. U Hrvojevoju ispravi Ninskom kaptolu sadrži svjetovni pozdrav (*Amicis suis reverendis*), a tijesno je povezana s inskripcijom te isprave.

Arenga kao diplomatska formula također u većini primjera sadrži svetopisamske izraze. Izražava opravdanost onoga što se u ispravi iznosi na vidjelo. U donesenim ispravama izdanim Šibeniku i šibenskim građanima sadržana je kao i prethodna formula u kraljevskim poveljama i u ispravi velikog vojvode Hrvoja Ninskom kaptolu. *Arenga* je u donesenoju Tvrtkovoju povelji doista uvod u samo ispravu. Govori o kraljevskom dostojanstvu koje je uzvišeno, pa stoga na temelju božanskog prava i prema istinskim poznavateljima ljudskog zakonodavstva u vladarskom upravljanju kralj treba ne samo održavati red u kraljevstvu nego i promicati blagostanje i pomagati javnu korist. Stoga je hvalevrijedno čuvati stare običaje i gradske zakone. Jednako je pohvalno da se oni potvrde novim jamstvom, pa stoga Tvrtko i izdaje povelju Šibeniku kojom potvrđuje stare povlastice. Slično tomu i *arenga* donesene Ostojine povelje Šibeniku govori kako je dostojno nagraditi vjerne podanike, u našem slučaju Šibenčane, dok je *arenga* u Hrvojevoju ispravi Ninskom kaptolu čisto filozofijsko-moralnog karaktera (*Amicitiam paratam debito cum honore*). Skupnim sadržajem, *arenga* navedenih triju isprava Šibeniku i šibenskim građanima sadrži, dakle, moralnu, pravnu, teološku i filozofijsku misao.

Od svih donesenih isprava Šibeniku i šibenskim građanima formulu *promulgacije* (*notifikacije* ili *publikacije*) jedino sadrži Tvrtkova povelja. Ona glasi: “Ad uniuersorum notitiarum harum serie uolumus peruenire”. Njome se ukratko najavljuje sadržaj isprave, a ujedno sadrži i jedan od naziva za bosansko-humsku srednjovjekovnu ispravu.

Naracija ili *ekspozicija* kao diplomatska formula sadržana je u svim donesenim ispravama Šibeniku i šibenskim građanima. U Tvrtkovoju je povelji veoma kratka i glasi: “Ad uniuersorum notitiarum harum serie uolumus peruenire”. Donosi, dakle, samo ukratko podatke o dokumentaciji pravnog čina. Međutim, naracija u Ostojinoju i Hrvojevim ispravama govori o okolnostima koje su prethodile pravnom činu tih isprava, o njegovoj dokumentaciji, zatim spominje podatke o šibenskim poslanicima koji su zaslužni za doneseno u ispravi, te povijesne podatke i isprave prethodnih vladara. Veliki vojvoda Hrvoje i njegov šurjak cetinsko-kliški knez Ivan Nelipić u naraciji navedenih isprava obećavaju šibenskim poslanicima da će im potvrditi povlastice prethodnih vladara, osobito kralja Ludovika I., ukoliko Šibenčani istaknu zastave kralja Ladislava Napuljskog. U vrijeme izdavanja tih isprava veliki je vojvoda Hrvoje

glavni zastupnik Napuljskog dvora u borbi za hrvatsko-ugarsko prijestolje, a ujedno i toliko samostalan u Bosni da Šibenčanima može jamčiti obećane povlastice i u ime kralja Ostoje, kako se može vidjeti iz naracije navedene Ostojine povelje izdane Šibeniku, te suditi šibenskim pobunjenicima u sporu nastalom tijekom pobune šibenskih pučana.

Formulu *peticije* sadrže samo donesene kraljevske isprave izdane Šibeniku, to jest ona je sadržana u Tvrtkovoju i Ostojinoj povelji. U obje te povelje peticija čini jednu cjelinu zajedno s naracijom i dispozicijom. Ona ih međusobno povezuje i zajedno s njima čini glavninu teksta isprave, a u Ostojinoj povelji čak navodi prethodnu povelju kao *transumpt* koju su šibenski poslanici dobili za svoj grad. Peticija, dakle, kao diplomatska formula, u navedene dvije isprave ima veoma važnu ulogu.

Formulu *dispozicije* obuhvaća najveći i najvažniji dio teksta isprave. Ona izražava volju donatora u pogledu pravnog čina, odnosno donosi materijalni ili moralni objekt isprave. Na osnovu dispozicije donose se povijesne činjenice sadržane u dotičnoj ispravi. Budući da je ona najveći dio povijesnog sadržaja i u navedenim ispravama izdanim Šibeniku i šibenskim građanima, o njenom će značenju biti više govora u poglavlju o povijesnom sadržaju tih isprava.

Formulu *koroboracije* sadrže sve donesene isprave izdane Šibeniku, osim Hrvojeve isprave Ninskom kaptolu u svezi s pobunom u Šibeniku jer je on sačuvana kao transumpt isprava Ninskog kaptola. Koroboracija u donesenim ispravama slijedi odmah nakon dispozicije, što je i logično, jer ona treba potvrditi pravni čin koji je sadržan u dispoziciji. Koroboracija donesene Tvrtkove isprave Šibeniku glasi: “In quorum omnium et rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes concessimus et litteras privilegiales nostras pendenti et autentici sigilli nostri duplicis munimine roboratas”. Način i sredstvo kojim se ovjerava sadržaj, odnosno pravni čin te Tvrtkove isprave jest *pečat*. Kralj je Tvrtko u toj svojoj ispravi upotrijebio svoj autentični *dvostrani pečat*. Uz pečat, kako ćemo vidjeti, u formuli su i *testes* (svjedoci), u ispravi se navode kao drugi dokaz da će doneseno u povelji biti doista i izvršeno. I u drugim se Tvrtkovim ispravama također može zapaziti da se uz pečat navode i svjedoci, ali ne u svima jer je pečat kao sredstvo ovjere dovoljan. I u prvim dvjema Hrvojevim donesenim ispravama Šibeniku u formuli koroboracije također je naveden pečat kao sredstvo ovjere isprava. U oba slučaja to je *viseći pečat* kojem je pridodan u zajedničkoj povelji i viseći pečat njegovog šurjaka cetinsko-kliškog kneza Ivana Nelipića. Također i Ostojina povelja Šibenčanima u formuli koroboracije sadrži pečat kao sredstvo ovjere isprave. Ona je također pojačana svjedocima kao što je slučaj i u Tvrtkovoju povelji Šibeniku. Kralj je Ostoja u svojoj ispravi upotrijebio *dvostruki pečat* kao i kralj Tvrtko I.

Svjedoci su nazočni u Tvrtkovoju i Ostojinoj ispravi. Oni se u ovim dvjema ispravama ne nalaze samo kao oni koji će potvrditi valjanost onoga što je napisano za Šibenik nego su i oni također akteri stjecanja bosanske vlasti u Šibeniku. Tvrtkovi su svjedoci iz donesene povelje Šibeniku nazočni i ranije u drugim njegovim ispravama koje se odnose na hrvatsko-dalmatinske gradove. Mahom su to bosansko-humske velmože koji su zasigurno imali velikog udjela u pripojenju dalmatinskih gradova pod bosansku vlast.

Datacija se u svim donesenim ispravama Šibeniku i šibenskim građanima nalazi na kraju. Ona se sastoji od zemljopisnog i temporalnog datuma. U Tvrtkovoju i prvoj Hrvojevoj ispravi uz godinu, mjesec i dan navodi se i *indikcija* koja odgovara dotičnim godinama.

Godina je uzeta prema *stilus incarnationis* ili *annuntiationis*. Mjesto i vrijeme sklapanja pravnog čina, odnosno izdavanja navedenih isprava, međusobno se poklapa, osim u Ostojinoj povelji, u kojoj se razlikuje *actum* i *datum*.

Na temelju diplomatske analize donesenih isprava izdanih gradu Šibeniku i njegovim građanima može se ukratko zaključiti da su kraljevske isprave bogatije diplomatskim formulama nego što su vojvodske i kneževske. Tako primjerice, Hrvojeve prve dvije isprave nemaju devocije, salutacije, arenge, peticije i osobito svjedoka, dok ih kraljevske imaju. Ostale navedene i obrađene diplomatske formule međusobno se podudaraju, odnosno prisutne su u dvije kraljevske kao i u trima vojvodske-kneževskim ispravama, izdanim Šibeniku.

4. POVIJESNI SADRŽAJ DONESENH ISPRAVA

Povelja je kralja Tvrtka I. Šibenčanima od 11. lipnja 1390. vrlo slična njegovoj povelji izdanoj gradu Trogiru iste godine.²⁸ Na temelju te sličnosti moglo bi se stvariti mnogobrojne zaključke o političkoj situaciji Bosanskog dvora i primorskih gradova, te o samom aktu pisanja isprave. Sadržaj, tekst, konstrukcije rečenica i sami izrazi te isprave toliko su istovjetni s trogirskom poveljom da, kad bi se izvadila imena šibenskih toponima, poslanika te zastupnika i stavila trogirski imena i obratno, ne bi se uopće moglo razlikovati koja se povelja odnosi na Šibenik, a koja na Trogir. Tolika je sličnost da je notar mogao jednostavno i unaprijed, a izgleda da jest, napisati dvije istovjetne isprave za dva različita grada, a onda unijeti imena koja je trebalo unijeti. Tu sličnost opravdava ujednačen i sreden položaj tih dvaju gradova pod vlašću Tvrtkova prethodnika. I Trogiru i Šibeniku izdane su povelje iste godine s razlikom od samo dva dana, što pak znači da su i trogirski i šibenski poslanici i zastupnici boravili istodobno na Tvrtkovu dvoru u Sutjeski.

Na molbu šibenskih poslanika i zastupnika kralj Tvrtko I. poveljom potvrđuje Šibeniku sve povlastice, slobode, milosti, nove odredbe i običaje što su mu ih podijelili ugarsko-hrvatski vladari, osobito kralj Ludovik I. Veliki, koga kralj Tvrtko naziva svojim bratom, odnosno rođakom. Za sebe kralj Tvrtko I. zadržava samo *komoru soli*, odnosno njenu *tridesetinu*, i obećava Šibenčanima da im neće nametati nikakva druga davanja. Za prodaju soli u Šibeniku određuje da se ona ima prodavati po onoj cijeni po kojoj se prodaje u drugim kraljevskim komorama po Dalmaciji. Nadalje Tvrtko Šibenčanima obećava sigurnost, mir i zaštitu, jer su poslanici i zastupnici obećali vjernost kralju, njegovim nasljednicima, potomcima, baštinicima, priznavši ga svojim gospodarom i stavivši pod njegovu zaštitu svoj grad, kotar i sve stanovnike. Tvrtko im obećava još i to da neće ubirati lučku pristojbu, a šibenskom distriktu pridružuje polovicu sela Humljane.²⁹ Šibenski poslanici i zastupnici, koji su došli u Kraljevsku Sutjesku predati svoj grad u ruke bosansko-humskog vladara, bili su Dujam Žuratić (Kuratić?) i Ivan Naplavić, dakle samo dvojica za razliku od primjerice Trogira, gdje su bila trojica ili pak Splitsa gdje su bila četvorica predstavnika. Možda je bio

²⁸ Arhiv HAZU u Zagrebu, *Lucius XX-11*, sv. VII, fol. 113 (prijepis don Mate Haila i dr. sc. Marina Bege pod nadzorom don Mihe Barade iz Luciusove ostavštine u Kaptolskom arhivu u Splitu – Ormar B).

²⁹ To je selo Dragišić kod sela Čista Velika.

takav dogovor među dalmatinskim gradovima da se pošalje toliki broj poslanika Bosanskom dvoru ili je pak broj poslanika bio određen prema veličini pojedinog dalmatinskog grada.

U povelji kralj Tvrtko I. poštuje ugarsko-hrvatske kraljeve, smatrajući ispravnim njihove povlastice Šibenčanima. Osobito se to odnosi na kralja Ludovika I. Velikog, koga Tvrtko naziva “naš ljubljani brat”. To u stvarnosti znači rođak, jer je Ludovik I. bio oženjen Tvrtkovom stričevićom Jelisavetom (Elizabetom), a brat u kršćanskom smislu. Pored rodbinske veze s ugarsko-hrvatskim kraljem Ludovikom I. Velikom preko Elizabete, Tvrtkova je mati bila iz roda hrvatskih velmoža Šubića, pa je vjerojatno i iz tih kao i iz drugih razloga kralj Tvrtko polagao pravo na hrvatske primorske gradove.

U donesenoj se povelji spominju dvije isprave istog sadržaja, jedna na latinskom, a druga na hrvatskom jeziku, izdane i zapečaćene od Šibenske komune, na osnovu kojih je Tvrtko mogao priznati Šibenčanima namjeru da se podlože pod njegovu vlast i zaštitu i izdati im svoju “veliku” povelju na latinskom jeziku. Po svoj prilici postojao je običaj ili čak propis da se isprave namijenjene “slavenskim” dvorovima pišu i književnim, to jest latinskim jezikom, koji je bio službeni jezik, i hrvatskim (“slavenskim”). Potvrda se za to nalazi skoro u svim ispravama kralja Tvrtka I., koje su izdane primorskim gradovima.

Nešto što kao da strši u donesenoj povelji Šibenčanima, za razliku od isprava izdanih od strane Tvrtka I. drugim primorskim gradovima, jest pridruživanje polovice sela Humljana Šibenskom distriktu. Takvo bi se nešto očekivalo za Splitski distrikt, a ne za Šibenski. Pogotovo je čudno što se radi o polovici sela, a ne o cijelom.

Tvrtkovi velikaši koji su se zatekli na dvoru u Sutjesci pri izdavanju ove povelje jesu isti oni koji su bili svjedoci u Tvrtkovoj povelji Trogiru. To su: knez Dabiša, kasniji kralj, knez Stipoje Hrvatinić, knez Pavao Radinović, dvorski protovestijar Tripun iz Kotora, usorski vojvoda Vlatko, knez Priboje Masnović, župan Biljak Sanković i Tvrtkov dvorski vinotoča Sladić Masnović. Ispravu je napisao dvorski notar Toma Lužac.

Zajedničkom ispravom od 13. svibnja 1402. bosanski veliki vojvoda Hrvoje Vukčić Hrvatinić i cetinsko-kliški knez Ivan Nelipić, u ime kralja Ostoje, zajedno sa svojim ženama, plemićima, gospodom i službenicima, na molbu šibenskih opunomoćenika i izaslanika Ivana Tavilića, Stjepana Mafejeva i Ivana Mišeova (Mišić, Mišeković, ili najvjerojatnije Konjići), potvrđuju Šibenčanima sva prava, slobode i običaje, osobito one iz vremena kralja Ludovika I. Velikog. Potvrđuju Šibenčanima posjede na kopnu i moru i vraćaju im mlinove na rijeci Krki, na Slapu, Otočiću i selu Kolovrate. Utvrda sagrađena na šibenskom teritoriju treba biti porušena, a druge neće biti sagrađene niti od strane Hrvoja niti od drugih Bošnjana. Hrvojevi vlasni, a niti vlasni kralja Ostoje ne smiju pasti stoku u Šibenskom distriktu. Sela Drinovljane (Drinovci), Prisap i Čulišić (Kulišić) trebaju biti vraćena Šibenčanima natrag iz vlasti kralja Ostoje. Nadalje se Šibenčanima u toj ispravi vraćaju dobra i posjedi u župi (županiji) Luci, počevši od crkve sv. Marije Podrebac pa sve do Gudače. Uz to se Hrvoje i cetinsko-kliški knez Ivan Nelipić obvezuju da neće nanositi šteta Šibenčanima, nego će ih braniti od svih neprijatelja, obećavajući im da će sve te povlastice i slobodine potvrditi kralj Ostoja i kralj Ladislav Napuljski ako bi došao u te krajeve. Budu li vojvoda Hrvoje i Ivan Cetinski s drugim državama ili vladarima sklapali kakve ugovore i saveze, obećaju da će i Šibenčani o tome biti obaviješteni. Sve je to veliki vojvoda Hrvoje Vukčić Hrvatinić sa svojim moćnim šurjakom cetinsko-kliškim knezom Ivanom Nelipićem mogao realno obećati i ostvariti jer

su u to doba na navedenom teritoriju posjedovali više vlasti negoli sam kralj Ostoja i kralj Ladislav Napuljski skupa, a posebice što je potonji bio još daleko od tih krajeva. Osobito je cetinski knez Nelipić, ali i vojvoda Hrvoje preko svojih djedova, bio izravni nositelj i izdanak feudalne vlasti predunijske Hrvatske. Toponim *Slap*, koji se navodi u toj ispravi, odgovara današnjem mjestu *Roški Slap*, a toponim *Otočac* zasigurno bi se trebao odnositi na današnji otočić *Visovac* na rijeci Krki. Od navedenih sela *Drinovglane*, *Prisap* i *Culisichi* danas je jedino poznato selo *Čulišić* (Kulišići). Ostala bi dva trebalo tražiti u blizini rijeke Krke, kao što se i navodi u ispravi (*prope flumen Kerka*). To pogotovo vrijedi za *Prisap*, jer sama riječ kaže da je to selo *pri slapu*. Toponim *Guducha* najvjerojatnije se odnosi na mjesto *Guduča*, koje se nalazilo na sjevernoj obali rječice Prokljan ili pak na potoku ili uz samu rječicu *Guduču*. *Lucha* se odnosi na županiju *Luku*, kojoj je bilo sjedište današnje *Podgrađe*. Za crkvu sv. *Marije de Rebac*, koja se navodi u toj ispravi, ni do danas nisu usklađena mišljenja o kojoj se crkvi radi. Može se pretpostaviti da je to crkva koja se danas nalazi na izlazu iz Stankovaca. Mjesto datiranja donesene isprave je *Fsin*. Taj se toponim tako piše i u istodobnim hrvatskim ispravama. U svim se primjerima odnosi na grad *Sinj*, što se pisalo i kao *Fsin*, *V sin*, *Vsin* i slično.

Svojom pojedinačnom ispravom s istim datumom (13. V. 1402.) veliki vojvoda kraljevstva Raške i Bosne i generalni vikar kralja Ladislava Napuljskog za Dalmaciju i Hrvatsku, Hrvoje Vukčić Hrvatinić, na zamolbu šibenskih poslanika i opunomoćenika Ivana Tavilića, Stjepana Mafeja i Ivana Mišića, zajedno sa svojom ženom (Jelenom Nelipić), plemićima, gospodom i službenicima, potvrđuje slobode i povlastice Šibenskoj općini što su ih Šibenčanima podijelili ugarsko-hrvatski kraljevi, osobito kralj Ludovik I. Veliki. Zauzvrat Šibenčani polažu prisegu vjernosti istaknuvši prije toga u svome gradu zastave kralja Ladislava Napuljskog. Prethodna donesena isprava, koju istodobno Hrvoje izdaje Šibenčanima, zajedno sa šurjakom cetinsko-kliškim knezom Ivanom Nelipićem, koja je po sadržaju veoma slična ovoj o kojoj je riječ, iako datirana istovremeno, pokazuje da je Hrvoje još u slozi s kraljem Ostojom. Stoga kronološki ovu ispravu treba staviti iza one u kojoj su donatori i Hrvoje i njegov šurjak. Tim više što se u prethodnoj ispravi Hrvoje još ne titulira kao *generalni vikar* kralja Ladislava za Hrvatsku, ali zato kralja Ostoju još u njoj naziva svojim gospodarom i kraljem. Svojom potonjom ispravom Hrvoje potvrđuje Šibenčanima sve posjede i sva prava na kopnu i moru. Vraća im oduzete mlinove na rijeci Krki, na Slapu, Otočiću i na kopnu kod sela Konjevrate (Colletrate). Utvrda koja se nalazi na teritoriju Šibenskog distrikta treba biti porušena, a druga se neće graditi. Zabranjuje vlasima kralja Ladislava i posebno vlasima bosanskog kralja Ostoje, svim vlasima, čak i vlasima svoga šurjaka cetinsko-kliškog kneza Ivana Nelipića silaziti sa stokom na ispašu u kotar i područje šibensko uz prijetnju globe od dvjesto zlatnika, od kojih stotinu ide gospodaru vlaha, a drugih stotinu Šibenskoj općini. Nadalje, veliki vojvoda Hrvoje, kao generalni vikar kralja Ladislava Napuljskog, dodjeljuje Šibenčanima sela *Drinovljanje* (Drinovce), *Prisap* i *Čulišić* (Kulišić), koja se nalaze pokraj rijeke Krke, sa svim što im pripada. Šibenčani tom ispravom također dobivaju od Hrvoja sva dobra i posjede u Luci, počevši od crkve sv. Marije Podrebac pa sve do sela Čiste i rijeke Guduče, a svi stanovnici grada i kotara Šibenika oslobođeni su kazne zbog zlodjela ili uvreda počinjenih protiv kralja (Ladislava) i njegovih podanika. Sve navedeno Hrvoje osnažuje svojim visećim pečatom na ispravi. U doba izdavanja te

isprave veliki je vojvoda Hrvoje Vukčić Hrvatinić nominalno štitiio interese kralja Ladislava Napuljskog, a u stvari provodio svoju vlast. Negdje do tih godina kada je izdana ta isprava Šibenčanima, i kralj je Ostoja bio zajedno s njim na Ladislavljevoj strani, pretpostavljajući da taj kralj nikad neće doći u Hrvatsku. Kralj se Ostoja ponadao da će uspjeti ponovno sjediniti hrvatsko-dalmatinske gradove pod bosansku krunu, ali kad je uvidio da stvari kreću drugim tokom i da Hrvoje ima drugi plan, odustao je od toga i stao u tabor protiv Hrvoja i Ladislava Napuljskog. Stoga Hrvoje u donesenoj ispravi Šibenčanima posebno naglašava da vlasi bosanskog kralja “osobito” ne smiju silaziti sa stokom u Šibenski distrikt. Ne smiju ni drugi, ali bosanski posebno, jer je bosanski kralj u to vrijeme protivan Šibeniku koji se umjesto njemu pridružio stranci Ladislava Napuljskog, odnosno velikom vojvodi Hrvoju Vukčiću Hrvatiniću. Zabrana silazjenja čak i svojim (Hrvojevim), Ladislavljevim i vlasima cetinsko-kliškog kneza Ivana Nelipića u Šibenski distrikt jest osobita povlastica Šibenčanima. To govori koliko je Šibenčanima manjkalo ispaše za vlastitu stoku, ali je to bila i najbolja zaštita od uništavanja usjeva i vinograda. Vlahe se u toj ispravi naziva “holaci”, dok u prijepisu prema *Diplomatarium Sibenicense “wlahi”*. Utvrda sagrađena na šibenskom teritoriju, za koju sada Hrvoje naređuje da se poruši i da se nova ne smije graditi, po svoj je prilici sagrađena od strane samog Hrvoja tijekom podvrgavanja Šibenika pod vlast Ladislava Napuljskog, ili pak, što je još vjerojatnije, to je utvrda koju su Šibenčani izgradili kad su sklopili savez s ostalim dalmatinsko-hrvatskim gradovima, osim Zadra, 6. listopada 1388. u Skradinu, u borbi protiv vranskog priora Ivana Paližne i bosanskog kralja Tvrtka I., kada su oni podvrgavali te gradove pod bosansku vlast.³⁰ Selo *Cista*, koje se navodi u toj ispravi, odgovara današnjem selu Čista Mala ili pak Čista Velika kod Šibenika, ali možda čak i Čisti kod Skradina. Također je u toj Hrvojevoj ispravi doneseno dosta podataka o ispravi kralja Ludovika I. Velikog Šibenčanima iz 1385. godine. Čak se opisuje vrsta, materijal i boja voska za pečat, te od čega je i kakve je boje vrpca o kojoj je visio pečat. I tu svoju opširnu ispravu veliki vojvoda Hrvoje Vukčić Hrvatinić datira u Sinju u Cetini. To je, naime, teritorij njegova šurjaka kneza Ivana Nelipića, koga je Hrvoje uspio pridobiti na stranu Ladislava Napuljskog. Slična donesenoj ispravi Šibenčanima trebala je izgledati i povelja Zadranima, koju im je Hrvoje obećao izdati u ime kralja Ladislava Napuljskog u svome pismu Zadranima iz 1401. godine.³¹ Hrvojeva je donesena povelja Šibenčanima modificirana prema njegovoj zajedničkoj donesenoj ispravi s knezom Ivanom Nelipićem.

Povelja kralja Ostoje općini grada Šibenika od 15. lipnja 1402. je potvrđnica isprave velikoga bosanskog vojvode Hrvoja Vukčića Hrvatinića i njegovog šurjaka cetinsko-kliškog kneza Ivana Nelipića, koju su izdali istoj općini. Hrvoju nije bio problem obećati šibenskim, a u isto vrijeme i trogirskim poslanicima potvrdu povelja od kraljeva Ostoje i Ladislava Napuljskog, jer je on svojom moći spasio Ostoju Sigismundove suverenosti i bio glavni zastupnik Ladislava Napuljskog u težnji za hrvatsko-ugarskim prijestoljem. Veliki je vojvoda Hrvoje Vukčić Hrvatinić u to doba u Bosni slovio s više vlasti negoli sam Ostoja,

³⁰ Franjo RAČKI, Pokret na slavenskom jugu koncem XIV i početkom XV stoljeća, *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti*, knj. III, Zagreb, 1868., str. 83, prema: Ivan LUCIUS, *Memorie storiche di Tragurio ora detto Trau*, Venetia, 1674., str. 342.

³¹ F. ŠIŠIĆ, Nekoliko isprava s početka XV stoljeća, str. 170-171.

a za Ladislava Napuljskog je bio jedina sposobna osoba od koje je najviše ovisio njegov politički uspjeh u Hrvatskom Kraljevstvu. Pošto su šibenski i trogirski poslanici primili za svoje gradove povelje od velikog vojvode Hrvoja i kneza Ivana Nelipića, pošli su kralju Ostoji da im i on potvrdi povlastice primljene od tih dvaju velmoža. Prema F. Šišiću, šibenski i trogirski poslanici su se uputili iz Sinja u *Podviseći* na donjem toku rijeke Cetine, gdje je u to vrijeme boravio kralj Ostoja sa svojim velmožama, vojvodom Sandaljem Hranićem, knezovima Pavlom Radinovićem i Mirkom Radojevićem, i tu im potvrdio povelju izdanu od Hrvoja i kneza Ivana Nelipića.³² Međutim, ta je Ostojina povelja datirana "*sub castro Visochi*", što i sam Šišić na drugom mjestu kaže da je to "*grad Visoki uz rijeku Bosnu*".³³ To onda treba značiti da su se, kako kaže Šišić, poslanici spustili iz Sinja u Podviseći (ili Visući) na rijeci Cetini, nizvodno u blizini Omiša, gdje im je Ostoja potvrdio povelju, i obećao u toj usmenoj potvrditi novu privilegijalnu ispravu, što je i učinio mjesec dana kasnije u Visokom. U protivnom ta bi isprava trebala biti izdana u utvrdi Visući, odnosno Podvisući, na rijeci Cetini. Međutim, šibenski poslanici nisu mogli mjesec dana putovati od Sinja do Podvisećeg. K tomu, među svjedocima povelje je i cetinski knez Ivan Nelipić, koji zasigurno nije išao u Bosnu svjedočiti o ispravnosti Ostojine povelje. Akt je, dakle, te Ostojine isprave iz 1402. godine donesen u Ostojinu gradu Visući, na rijeci Cetini, uz nazočnost navedenih velmoža, a sama isprava je izdana u Bosni (*sub castro Visochi*). Šibenski poslanici Ivan Tavilić Petrov, Stjepan Mafejev i Ivan Mišeov (Mišić, Miše) Konjići, u ime kojih su Hrvoje i knez Ivan Nelipić gradu Šibeniku izdali ispravu, došli su u istom sastavu pred kralja Ostoja da im potvrdi tu ispravu. To je kralj Ostoja i učinio na hrvatskom teritoriju pred navedenim svjedocima i pred velikim vojvodom Hrvojem Vukčićem Hrvatinićem, a onda na bosanskom teritoriju 15. lipnja te iste 1402. godine tu potvrdu izdao i napismeno u obliku privilegija. Sadržaj je povelje istovjetan sa sadržajem isprave velikog vojvode Hrvoja i kneza Ivana Nelipića, tako da ga ne trebamo posebno ponavljati. U toj svojoj povelji kralj Ostoja sebe naziva između ostalog i kraljem dijelova "*Dalmacie et Croacie*", iako ga veliki vojvoda Hrvoje u ispravi izdanoj Šibenčanima u ime kralja Ladislava Napuljskog nijednom riječju ne titulira tako, nego samo s *bosanski kralj*. I ovim se, dakle, potvrđuje pretpostavka da su se baš te 1402. godine, a prema sačuvanim i navedenim ispravama, zna se točno i dan i mjesec, kralj Ostoja i veliki vojvoda Hrvoje Vukčić Hrvatinić razišli u dotadašnjem zajedničkom savezništvu i interesu prema starim hrvatskim krajevima. Godinu dana kasnije sve je bilo jasno. Kralj je Ostoja imao nakanu sjediniti krajeve stare hrvatske države pod bosansku vlast, kao što je to prethodno bio učinio kralj Tvrtko I., a vojvoda Hrvoje Vukčić Hrvatinić na neki način uskrisiti staro hrvatsko kraljevstvo u "simboličnoj" osobi kralja Ladislava Napuljskog, dodijelivši pritom sebi značajno mjesto, koje mu je i pripadalo, kako nam svjedoče tadašnja zbivanja.

Doneseno pismo bosanskog velikog vojvode Hrvoja Vukčića Hrvatinića Ninskom kaptolu, od 1. lipnja 1403., sačuvano je u kontekstu ili kao *transumpt* isprave toga Kaptola, pa je stoga i doneseno kao njen sastavni dio. Njime bosanski veliki vojvoda i generalni vikar kralja Ladislava za Dalmaciju, Hrvoje Vukčić Hrvatinić, moli Ninski kaptol da pošalje

³² Ferdo Šišić, *Vojvoda Hrvoje Vukčić Hrvatinić i njegovo doba*, Zagreb, 1902., str. 144.

³³ F. Šišić, *Nekoliko isprava s početka XV stoljeća*, str. 189, bilj. 3.

svoga izaslanika u Šibenik da ispita pobunu pučana protiv šibenskih plemića. Naime, dvojica šibenskih plemića, Nikola sin Teodozijev i Saracen Koža izvijestili su Hrvoja o sudskoj istrazi Ninskog kaptola o izgonu šibenskih plemića iz grada Šibenika od strane pučana 1358. godine. To je izvješće, u stvari, sudska istraga koju je na Hrvojev zahtjev obavio Kaptol u Ninu. Ninski kanonik Juraj i kraljevski izaslanik ispitali su svjedoke i utvrdili da su pučani 1358. godine protjerali iz grada plemiće, a ban Nikola Seč (de Zeech) je u Trogiru postigao sporazum da se protjerani plemići opet vrate u Šibenik. Taj je spor Hrvoje riješio tako da je dao uhititi i zatvoriti pučane. Pismo je datirano u *Bistrici*, koji bi toponim trebao odgovarati *Bistričkom gradu u župi Bistrica*. To je, u stvari, grad *Hlivno*, koji je nosio i naziv Bistrica po župi i rijeci Bistrici, iznad čijeg je izvora nastao grad. Postoji više toponima s tim nazivom, između ostalih *Bistrica*, koju je narod prozvao “Stjepangrad”. I ta je Bistrica dobila prvotni naziv po istoimenoj župi, koja se prostirala oko slijeva istoimene rijeke Bistrice u gornjem Podrinju. Tu je oblast 1373. godine osvojio bosanski ban Tvrtko u ratu protiv srpskog oblasnog i moćnog gospodara Nikole Altomanovića. Njome su upravljali najprije velmože Pavlovići, a onda Hranići-Kosače.³⁴ Međutim, ta se Bistrica ne odnosi na toponim donesene Hrvojeve isprave.

³⁴ Šefik BEŠLAGIĆ, Stari grad Jeleč u Podrinju, *Prilozi*, Institut za istoriju, XI-XII, Sarajevo, 1975.-1976., br. 11-12, 223-224.

Milko BRKOVIĆ: DIE URKUNDEN DER BOSNISCH-HUMISCHEN
MITTELALTERLICHEN HERRSCHER HERAUSGEGEBEN DER STADT ŠIBENIK

Zusammenfassung

In dieser Arbeit hat sich der Verfasser mit lateinischen Urkunden aus der Sicht der Diplomatie und der Geschichte befasst. Die Urkunden wurden der Stadt Šibenik herausgegeben, in der Zeit in der diese Stadt unter der Oberherrschaft von Bosnien war. Es sind dies folgende Urkunden: Die Urkunde des Königs Tvrtko I. aus dem Jahr 1390 (11. VI.), durch die er den Bürgern von Šibenik die alten Privilegien bestätigt. Drei Urkunden von Hrvoje Vukčić Hrvatinić, zwei aus dem Jahr 1402 (13. V.), von denen er eine allein ausgestellt hat, die andere aber zusammen mit seinem Schwager dem Fürsten von Cetina Ivan Nelipić. In diesen Urkunden wurden die alten Privilegien bestätigt. Es wird aber als Gegenleistung verlangt, dass in Šibenik die Flagge des Königs Ladislaus von Neapel gehisst wird. Und eine Urkunde aus dem Jahr 1403 (1. V.) Kapitel von Nin. Die fünfte Urkunde stammt von dem König Ostoja aus dem Jahre 1402 (15. VI.), sie ist eigentlich eine Bestätigung der Urkunden, die der Herzog Hrvoje Vukčić Hrvatinić und der Fürst Ivan Nelipić gemeinsam ausgestellt haben.

Milko BRKOVIĆ: DOCUMENTS OF BOSNIAN-HUM MEDIEVAL RULERS
IN ŠIBENIK

Summary

The death of the Hungarian-Croatian king Ludovic I the Great (1432-1482) was followed at the Hungarian court by a period of weak rulers and court rivalries. Bosnian rulers, foremost amongst them king Tvrtko I (1353-1377-1391), set out to take advantage of this state of affairs by gaining more and more independence in Bosnia and by acquiring as much territory of the Croatian kingdom under the Hungarian-Croatian crown as possible. In these circumstances all of the Dalmatian-Croatian cities, excepting Zadar because of the powerful influence Venice had over this city, came under Bosnian authority during the nineties of the fourteenth century. Amongst them was the city of Šibenik to which Bosnian-Hum rulers issued a number of documents which are discussed in the article. These are documents in the narrow sense of the word.

Key words: Šibenik, Bosnian-Hum rulers, documents.